

phia van den berg

oleng & ateng

OLENG EN ATENG

OLENG EN ATENG

DOOR

PHIA VAN DEN BERG

TWEEDE DRUK

UITGAVE:
VEREENIGING TOT VERSPREIDING DER HEILIGE SCHRIFT
AMSTERDAM

Geïllustreerd door Han Hehuat

1 Oleng verstopt zich

Ateng sloft naar school. Hij loopt, zoals altijd, met zijn handen in de zakken van zijn spijkerbroek. En hij kijkt naar de grond alsof hij een dubbeltje verloren heeft. Zijn voeten schuifelen traag over de weg.

Pas als hij er vlakbij is, ziet hij de militaire vrachtwagen, die aan de kant staat. Hij loopt er langs, sloffend, nadenkend en . . . wachtend op zijn vriend.

Oleng is laat vandaag. Hij woont schuin tegenover de vrachtwagen, in barak tweehonderdveertien.

Ateng en Oleng wonen namelijk in een kamp, waarin de huizen houten barakken zijn. Het zijn twee Ambonese jongens. Hun ouders zijn een jaar of vijftien geleden met honderden landgenoten naar Nederland gekomen. Een hele groep van hen woont nu samen in dit kamp, dat ook een eigen school heeft.

Op Ambon was het altijd heerlijk warm. Maar aan het koude Nederland zijn de mensen nu ook al een beetje gewend. Ateng loopt tenminste zó in zijn knal-oranje trui door de frisse herfstmorgen. Hij laat met zijn voeten de dorre bladeren ritselen. Tussen de bladeren ziet hij een troepje mieren, die een dode tor proberen weg te sleuren. Hij moet lachen: sommige mieren trekken vooruit, andere willen achteruit. En die logge tor ligt op z'n rug maar mee te draaien . . . ja, zo schieten ze natuurlijk niet op!

Plotseling rekt Ateng zich uit en schreeuwt: „Olèèèng!” Zou die knaap nog achter zijn bord rijst zitten? Hij wordt veel te dik. Zijn mooie nieuwe spijkerbroek zit hem nu al te krap!

Er komt niemand opdagen.

Misschien moet hij wat doen voor zijn moeder, heet water halen of zo, bij het ketelhuis... Langzaam draait Ateng zich om en wandelt naar het ketelhuis, waar de centrale verwarming voor het hele kamp gestookt wordt. Wie weet, vindt hij daar...

Ai, wat is dat? Er vloog iets tegen Atengs rug. Hij haalt een hand uit zijn zak, grijpt...

Tók, nu weer iets tegen zijn schouder! Waar kan dat nou vandaan komen? Er is niemand in de buurt. De militaire wagen is leeg... Achter de bosjes aan de kant van de weg misschien...?

Als de lange, dunne Ateng op z'n tenen gaat staan kan hij er overheen kijken...

Nee, niemand...

Hè, nu weer tegen zijn been! Hij wordt nijdig, vooral omdat hij nog geen spoor van de grapjesmaker heeft kunnen ontdekken. Enfin, eerst Oleng maar eens opsnorren bij dat ketelhuis. En in een sukkeldrafje loopt Ateng weg, nagekeken door... een paar glinsterende zwarte kijkers.

Onder zijn zwarte krullekuif vandaan loert Oleng voorzichtig boven de zakken uit, die in de militaire wagen liggen. Grijnzend ziet hij toe, hoe zijn vriend hem gaat zoeken. De pret straalt uit zijn ogen. Haastig zoekt hij in de wagen nog wat propjes en steentjes om straks weer te gooien...

Daar komen al kinderen naar school. Jongens van zijn klas: Manneke, Noes, Bottie, Hanok... Ze hebben 't druk, wacht, hij zal ze krijgen! Nu schuiven ze langs de auto. Daar komt Ateng ook juist terug, hij schreeuwt naar hen. Een beetje hijgend vraagt hij of iemand Oleng ook gezien heeft. Maar Hanok is net iets aan het vertellen met veel armen-, benen-, en hoofdgezwaai. De jongens luisteren meer naar hem dan naar Ateng.

Hier, dan een handjevol... Vlug duikt Oleng weg, maar hij ziet nog net Hanok verschrikt opkijken en Manneke

naar zijn rug grijpen. Hij smooit zijn schaterlach in een vieze lap die daar lag en rolt op de bodem van de wagen.

„Wat is dat toch?“ hoort hij Manneke vragen.

„Ja, ik voelde ook wat. Is Oleng niet in de buurt?“

„Nee nergens.“

„Bij het ketelhuis was hij ook niet,“ zegt Ateng nu.

„Misschien is hij nog aan het eten,“ oppert een ander.

„Of slapen, misschien vergeet hij op te staan . . .“

„Ja anders is hij altijd al lang buiten. Allemaal tegelijk roepen, Olèèèèng!!“

Maar dan springen ze geschrokken opzij. De militaire wagen start en schiet met een vaart weg. Ze kijken hem na . . .

„Tjiiii!“ gillen ze ineens in koor en barsten dan in schaterend gelach uit. Ze wijzen de auto achterna, slaan zich op de knieën . . . „Kijk die daar . . . hij gaat uit! Jongens, Oleng wordt soldaat, daar gaat hij!“

Boven de klep van de wagen zien ze Olengs kanariegele trui en zijn armen wild zwaaiend in de lucht. Hij kan er niet meer uit!

En . . . daar luidt de schoolbel!

„Jongens, hij komt te laat!“ ontdekt Ateng met schrik.

„Hoe moet dat nou?“

„De meester waarschuwen,“ vindt Noes als enige oplossing. „Wie weet, kan die wat doen . . .“

„Kom, gauw!“ Ze rennen het schoolplein op, hollen naar meester Hagen en willen tegelijk beginnen: „Meester, Oleng . . .“

„Ajo, in de rij!“ wil meneer zeggen, maar dan hoort hij: „ . . . weggereden in een militaire wagen! En nu komt hij te laat!“

In een oogwenk heeft hij een das omgeslagen, zijn bromfiets gestart en daar zwaait hij het schoolplein af, na haastig wat aan het Hoofd gevraagd te hebben, dat net kwam aanlopen.

Nu staan de jongens toch weer in de rij te lachen.

„Die steentjes waren natuurlijk van hem,” zegt Manneke.

„Ja, en ik ben voor niks naar het ketelhuis gelopen! Maar hij durft hè, in die militaire wagen!”

„Nou . . .”

„Stil jongens!” Juf Jongejans kijkt streng de rij langs en laat dan haar kinderen netjes naar binnen gaan.

De klas van meester Hagen moet maar even wachten . . .

2 De klas in actie

Nu zijn ze rustig aan het rekenen. Oleng is veilig terug en zit naast Ateng zijn sommen te maken. Die zijn deze keer niet zo moeilijk en ze schieten lekker op. Ateng is al aan het laatste rijtje bezig en hij zelf moet er nog twee. Hè, even uitblazen . . .

Wat steekt daar uit Atengs broekzak? Een touwtje . . . zakkenrollen! Voorzichtig legt Oleng zijn hand op de zitting van de bank, laat zijn vingers vooruit kruipen . . . Ateng merkt niets. Trekken . . . ja daar komt het, langzaam, geruisloos . . . zó. Nu het ene eind om m'n pen vastmaken en het andere eind, met een lusje . . . om het oor van Ateng!

Juist als hij zijn lassootje wil gooien, zegt Ateng: „Klaar!” Hij kijkt glunder naar zijn vriend, ziet het touwtje, het lusje . . . en begint dan te lachen. „Ja, vooruit maar,” mompelt hij.

„Doorwerken jongens!” waarschuwt juf en dan buigen ze zich weer over hun schriften. Het touwtje zit al. Het is niet zo verschrikkelijk lang, maar Oleng kan toch gewoon schrijven, als Ateng rechtop zit.

Die broedt ook een plannetje uit. In zijn kastje ligt zijn zwarte das. Hij legt zijn hoofd op de bank, loert met

een oog naar beneden . . . en laat het lange zwarte ding zakken, zodat Oleng het niet ziet. Zijn linker- en Atengs rechterbeen staan vlak naast elkaar. Behoedzaam wordt de das er omheengeslagen en twee keer vastgeknoopt. Oleng is wel ijverig aan het werk, maar ziet toch, dat Ateng wat in zijn schild voert. Hij lacht zo . . . Even aan m'n pen trekken, kijk, daar gaat zijn oor! Oleng giechelt en duikt weg achter Noesjes brede rug. Leuk gezicht, dat oor. Weer even trekken . . . daar rukt Ateng z'n hoofd opzij en de pen floept uit Olengs hand.

„Snff,” doen de jongens in de mouwen van hun truien en hun schaterlach wordt een zacht gesis . . .

Daar staat juf op. Haastig graait Oleng naar zijn pen die tussen de bank en de zitting aan het touwtje hangt . . .

„Tik-tik-tik!”

Iedereen schiet overeind. Voor de deur van de klas staan . . . het hoofd en een militair! Oef, wat zien ze er allebei streng uit! Die militair lijkt wel een generaal of zo . . . de platte pet, de grote snor, die dikke rimpels boven zijn neus . . . Alleen aan het wippen van die snor kun je zien dat hij lacht, als hij juf een hand geeft.

Maar nu kijkt hij de klas door. De kinderen zitten ineengedoken over hun werk, en loeren af en toe naar de strakke gezichten . . . De beide heren fluisteren met juf.

En drie paar strenge ogen gaan naar . . . Oleng, die met het puntje van zijn tong uit zijn mond het laatste rijtje sommen maakt. Hij werkt zo keurig als hij nog nooit gedaan heeft. Want hij begrijpt waarvoor ze komen . . . Het touwtje is hij vergeten. Hij werkt en werkt . . .

„Laurens . . .”

Dat is Olengs echte naam. Hij duikt nog verder weg achter Noesjes rug. Maar Ateng, die weet dat hij niks gedaan heeft, gaat netjes rechtop zitten. Hij voelt z'n oor trekken, geeft een rukje . . . Floep, daar gaat de pen weer. Ateng proest, maar kijkt dan verschrikt naar de grote mensen.

De anderen snappen nu ook wel waarom die deftige militair hier komt en draaien zich naar Oleng. Dan zien ze ook Atengs oor en giechelen.

„Heb jij je naam niet gehoord, jongen?” vraagt meneer nu streng. „Kom eens hier.”

Langzaam komt Oleng in beweging.

„Kan dat niet wat vlugger?” Juf wordt ongeduldig en met een schok schiet de jongen uit zijn bank . . . Een bons . . . zjzt, daar glijdt de lange, dunne Ateng over de zitting . . . zijn handen graaien om houvast te vinden, maar komen in zijn kastje terecht en een lawine van boeken, schriften en papiertjes valt op de grond.

„Wèl, heb ik ooit van m'n leven!” roept meneer boos en hij is met twee stappen bij de jongens. Dan ziet hij de zwarte das en het touwtje met de pen eraan. Vreemd stil wordt hij ineens.

Kleine Bottie heeft Manneke aangestoten: „Kijk, dat touw . . .” Nu liggen ze allebei voorover op de bank, angstig hun lach wegbijtend en wachtend op de geweldige straf . . .

Ateng duikt, slaat snuivend met zijn hoofd tegen de bank en rukt het zwarte ding nog vaster in de knoop. Oleng wil naar juf, hij sleept en trekt en weet niet meer of hij lachen of huilen moet. Eindelijk is de das los en staat de boosdoener met gebogen hoofd voor de snorrengeneraal. Die trekt aan Olengs krullenkuif . . . oei, wat trekt hij hard! „Kijk mij aan!” gromt hij met een zware stem. Twee grote zwarte knikkerogen worden naar hem opgeslagen . . . en worden dan meteen weer neergeslagen. „Weet je dat het gevaarlijk is, wat je deed?” vraagt de snorrengeneraal streng.

„Ja sersjant!” roept kleine, pientere Bottie nu. „Als er wapens in de wagen liggen. Dat heeft meneer verteld.” Met zijn donkere kraaloogjes kijkt hij de militair zo eerlijk aan dat die niet boos kan zijn.

„Sersjant, sersjant . . .” moppert hij, aan zijn kraag

trekkend. „Mag dat piepkleine kereltje zomaar zijn mond opendoen, juf?“

„Het is waar, overste!“ zegt Ateng nu haastig, en gaat beleefd rechtop staan. Het touwtje bengelt nog aan zijn oor.

„De vaders van deze kinderen zijn ook allemaal militair, kapitein,” legt meneer uit. „Vandaar dat ze iets van rangen afweten, misschien . . .”

„Iets ja, een klein beetje,” mompelt de kapitein nu. „Maar in ieder geval jij” en hij pakt stevig Olengs oor vast, „en ook de anderen, dienen in 't vervolg ver van militaire auto's vandaan te blijven! Begrepen?“

„Ja, kapitein,” klinkt het zoet in koor.

De juffrouws en de meesters hadden hun dat wel meer verteld. Maar ja, als je ook zo vol rare streken zit als Oleng en als je dan toevallig niks anders te doen hebt . . .

3 De nieuwe juf

Eigenlijk leer je pas goed op school, wat hier in Nederland wel en niet mag.

Ambonese kinderen worden thuis opgevoed met de gewoonten en de taal die hun ouders van Ambon hebben meegebracht. Maar als je dan op een school komt, waar je alleen maar Nederlands hoort, geeft dat wel eens moeilijkheden. Neem nu alleen die taal maar. Als klein kind leer je al, dat je „alsjeblijft” altijd met dankjewel moet beantwoorden. Maar op school hoor je, dat dat soms helemaal niet goed is. In de eerste klas was dat. Oleng zal het nooit vergeten.

„Juf, mag ik een potlood . . .?“

„. . . alstublieft?” zei de juffrouw er onmiddellijk achteraan, zonder dat ze hem echter iets gaf.

„Dankuwel,” zei hij prompt, verbaasd naar zijn lege handen starend.

„Nee, jongen,” juf was geduldig genoeg geweest in het uitleggen, „als je iets vraagt, hoort daar ook „alstublieft” bij.”

„Dankuwel,” zei Oleng.

Hij snapte niet, waarom juf toen schaterde.

„Kijk,” zei ze, „als iemand vraagt: mag ik een potlood? hoort hij te zeggen: mag ik alstublieft een potlood . . .”

„Dankuwel,” zei Oleng, nog steeds niet-begrijpend.

Het had lang geduurd, voordat de kinderen een beetje gewend waren aan dat moeilijke Nederlands. En nog steeds moeten ze goed nadenken voordat ze gaan spreken. Is het: juf, mag ik naar het w.c., of: de w.c.? de boek of het boek . . .

Maar nu in de vierde gaat dat al aardig, al krijgen ze nog wel extra taallessen. En wat voor domme fouten daar ook in gemaakt worden, juf is nooit boos. Ze begrijpt best, hoe lastig het is voor kinderen van acht, negen of tien jaar om twee talen te moeten kennen: het Nederlands voor school en het Maleis voor thuis. Daarom schrikken de jongens ook dubbel, als ze horen, dat hun juf naar een andere klas moet, omdat er een nieuwe komt. Altijd is juf Jongejans met hen meegegaan; als zij overgingen, ging zij mee.

„Jammer hoor!” moppert Ateng tegen Oleng, als ze naast elkaar voortsjokken naar school. Een knal-oranje naast een kanariegele trui. Vier handen in vier spijkerbroekzakken en in twee van de zakken is niet eens zo heel veel ruimte meer . . .

„Maatje Jongejans was zo aardig,” zucht Ateng weer. Ambonese kinderen zeggen wel meer maatje of paatje tegen hun juffrouwen en meesters . . . als ze er niet bij zijn natuurlijk. Als ze hen aardig vinden noemen ze hen

zo, net zoals ze alle vaders in het kamp „oom” noemen en alle moeders „tante”. Maar een nieuwe onderwijzeres noem je nog lang geen maatje. Je moet haar eerst leren kennen.

„Kijk, daar staat ze,” wijst Oleng, met z'n kin vooruit. Nieuwsgierig schuiven de jongens het schoolplein op. Bottie, Manneke en Noes trappen er tegen een oude, lekkende bal.

„Tèng!!” brult Ateng, als het ding vlak voor zijn voeten terechtkomt. Met een geweldige knal schopt hij hem bijna recht de lucht in. Snel daalt hij weer, de jongens wachten hem op . . .

„Hééé . . .” meester Hagen komt er aan met de nieuwe! Ze mogen helemaal niet voetballen op het plein. Nu zwaait er wat!

„Oh!” verschrikt springt de juffrouw opzij. Bijna had ze het vieze vod op haar hoofd gekregen!

„Hier dat ding!” zegt meester streng.

Oleng schiet toe, bukt zich . . . „Krrak!” zegt zijn broek. Om de heupen barst de naad. Nu moet hij heel haastig beide handen uit zijn zakken halen. Maar niet om de bal te pakken.

„Joeoeoe!!” joelen de jongens om hem heen en dansen schaterend in het rond. Oleng kijkt angstig en bedekt de scheur zo goed hij kan.

„Ajoeoe!” loeien de anderen weer. „Dia loepa tjelana dalam!”¹⁾

Nu schiet meester Hagen ook in de lach. „Gauw naar huis, jongen”, zegt hij tegen de beduusde Oleng, „en vliegensvlug een andere broek aantrekken.”

Daar gaat de pechvogel er als een pijl uit de boog vandoor. Maar het hele plein staat nog te gieren. Kleine Bottie kan helemaal niet meer ophouden van de lach. Hij hangt krom tegen de muur en kreunt: „Adoe, adoe . . .”

---

¹⁾ Hij heeft zijn onderbroek vergeten.

„Wat is er dan, jongetje?” vraagt een vriendelijke stem vlak bij hem.

Bottie kijkt op. Het is de nieuwe juf, die denkt dat het ventje pijn heeft en hem wil troosten.

„A doe juf, nee juf, . . .” hijgt hij, nog nahikkend.

„Oleng . . . hij vergeten zijn binnenbroek!”

Door die lachbui praat hij krom Nederlands, maar juf begrijpt hem toch. Ze moet ook lachen.

Dan gaat de schoolbel. De leerlingen van klas vier gaan netjes in de rij staan. Ze willen goed hun best doen voor de nieuwe juf. Keurig stappen ze naar binnen.

Ateng zit nu alleen in zijn bank.

Juf begint met de namen te vragen. Ze wijst hen een voor een aan en de kinderen mompelen gehoorzaam:

„Willem . . . Chris, Adrie, Jannie, Noes, Filip . . .”

Het zijn zoveel namen, dat zij ze niet direct allemaal kan onthouden.

„Een lied,” zegt ze dan opgewekt. „Ik heb gehoord dat Ambonese kinderen graag zingen. Noes . . .”

Maar ze weet niet meer wie Noes is . . . en die is zelf te verlegen om zijn vinger op te steken.

„Jij dan maar,” wijst ze naar Ateng.

„Daar zit Noesje, juf,” zegt die vrolijk, zijn buurman schuin vóór hem in de rug prikkend.

„Mooi. Zeg Noes, wat zullen we zingen?”

„Ziedemaanschijnt . . .” bromt Noes, nog niet op z'n gemak.

„Nee, geen sinterklaasversje, zomaar een lied. Of eh . . . kunnen jullie misschien iets echt Ambonees voor mij zingen?” Vol verwachting kijkt ze rond. Ze ziet een schok van blijde verrassing door de klas gaan. Zelfs de schuwe Noes loert ondeugend opzij onder zijn lange zwarte wimpers vandaan . . .

„Ja Bapa Jàco . . .” klinkt plotseling Botties schel stemmetje en dan breekt het tumult los. Met glinsterende ogen slaan een paar jongens het ritme op de zijkant

van hun bank en de rest zingt half gierend, half juichend het vrolijke lied van Bapa Jaco, waar ze zelf op den duur geen kop of staart meer aan kunnen vinden. De een is nog bij „Jacomina tarabòm” als de ander weer opnieuw begint bij Bapa Jaco . . . tot onverwachts de maatslagers „Jacomina tarabòm” zingen en abrupt stoppen. Dan is het hele liedje afgelopen. De kinderen zitten nog te glunderen, zo fijn ging het.

Maar juf is er een beetje van geschrokken, 't leek wel een beatkelder!

„Nu een beetje rustiger hoor,” maant ze lachend, want ze ziet wel, dat de leerlingen genieten. En dan hoort ze, tot haar stomme verbazing, eerst alleen de maatslagers, die zacht en rustig: „Tòm . . . ta-ta-tòm . . .” op hun banken slaan, waarna de klas invalt met een vreemd, langzaam liedje in een nog vreemdere taal. Driestemmig. Verdrietig bijna. „Hena ma sa-waja . . . lete hoe-ni-moea-o . . .”

Is dat een vierde klas lagere school? Dit kinderkoor dat, nauwkeurig lettend op het „tòm . . . ta-ta-tòm . . .” van de maatslagers zó zuiver driestemmig zingt?

De donkere ogen kijken ver-weg. Meer leiding dan het tamtam-ritme hebben ze niet nodig.

Zo wild als het eerste liedje was, zo kalm glijdt het tweede door het klasselokaal. Als een prauwtje in de verre tropenzee langs de groen-glanzende palmeneilandjes. En de pagaai klopt het ritme tegen de zijkanten. „Tòm . . . ta-ta-tòm . . .”

„Wat prachtig,” zegt juf als het uit is. „Waar hebben jullie dat geleerd?”

De kinderen glimlachen verlegen. Ze weten niet precies, wat de woorden betekenen, zo oud is het liedje al. Maar dat zingen . . . ja, dat gaat eigenlijk vanzelf. Thuis leren ze dat. Van hun ouders, of van hun grote broers, van wie er altijd wel een een gitaar heeft.

En als de groteren zingen, zitten de kleintjes stil in een

hoekje te luisteren, totdat ze de wijs kennen. Dan doen ze ook mee. Eerst de gewone stem. Daarna de tweede, die vader zelf maakt, luisterend naar de andere mannen. Of de hoge derde, die moeder en de tantes erbij verzin- nen om het nog mooier te maken.

Juf knikt, als Ateng haar dit bij stukjes en brokjes ver- telt.

„Ik zou best de hele dag zo door willen gaan . . .,” zegt ze. „Doorgaan, juf, ja, dóórzingen!” rumoeren ze allemaal, wippend in hun banken.

Maar daar kan niets van inkomen natuurlijk. Er moet, nog meer gedaan worden. Niet voor niets hangt er een lesrooster voorin de klas!

Ateng vindt de rest van de morgen saai. Oleng is nog steeds niet terug. „Hij komt vast niet meer,” fluistert Ateng tegen Noes. „Hij is veel te verlegen voor juf.” Maar na het speelkwartier komt hij toch aarzelend weer binnenschuiven. Met een hoogrode kleur over zijn licht- bruine toet en z'n donkere pret-ogen neergeslagen. Hij heeft zijn zondagse broek aan, die grijze, met een scher- pe vouw erin. O wee, als daar een vieze veeg op komt! Haastig duikt hij achter Noesjes rug zijn bank in.

Maar juf kijkt heel gewoon naar hem. Ze heeft het grote boek van Kennis der Natuur voor zich en wacht, tot iedereen helemaal netjes zit. Ze vraagt de kinderen, wat ze van de herfst weten. Maar de antwoorden komen niet zo vlot.

„Weet je wat,” zegt ze, „laten we zelf de herfst gaan be- kijken. Het is mooi weer en . . .”

Oei, nu zit niemand meer stil! Wandelen in het herfst- bos, terwijl alle andere klassen zoet doorwerken . . . Zien wat er veranderd is sinds de zomer voorbij is, de kleuren bekijken en straks een opstelletje maken en een tekening over „Herfst in het bos”.

De zon heeft met goud gestrooid als een schatrijke kei- zer. De bomen, de struiken, het pad, alles hangt of ligt

vol met rood-goud, geel-goud, groen geworden dof-goud en zilver van berkebasten en herfstdraden.

Eerst moeten de kinderen twee aan twee lopen en rustig zijn, maar als ze ver genoeg van de school weg zijn, mogen ze vrij rondkijken.

Fientje ontdekt een prachtige paddestoel, vuurrood met kleine witte schubbetjes. Een eindje verder bestormen de jongens juichend een grote bramenstruik, waar nog heerlijke zwarte vruchten aan zitten. Ze plukken en trekken . . . Bottie heeft er zoveel, dat ze meer naast dan in zijn klein mondje terechtkomen. Hij lijkt Pipó wel! Het sap zit tot aan zijn oren.

Iedereen geniet en de vrolijke uitroepen galmen tot diep het bos door.

Juf staat stil en kijkt om zich heen.

„Wat mooi,” zegt ze bewonderend, „al die warme herfstkleuren. Ik zou best . . .”

Daar is Ateng, die niet ver van haar vandaan bramen staat te snoepen. Hij is de langste jongen van de klas, heeft ze al gezien. Ze wenkt hem en vraagt: „Zou jij een paar van die prachtige takken voor mij willen afplukken?”

„Ja juf,” zegt Ateng ijverig en wipt al weg.

Maar als hij tussen zijn vrienden staat, fluistert hij: „Ik moet een paar takken plukken . . .”

„Jò!” zeggen de anderen verschrikt. „Dat mag helemaal niet van de boswachter. Meneer heeft het ons al zo dikwijls gezegd.”

„Ja, maar als zij het nou vraagt . . .”

Olang is zijn mooie zondagse broek vergeten. Hij ruikt alweer avontuur. Zijn ondeugende ogen glimmen.

„Je moet doen wat juf zegt,” plaagt hij grinnikend. „Jij, Bottie en Sellis gaan plukken, en wij zullen op de loer liggen.”

Daar duiken de jongens de struiken in.

Van haar kinderen ziet juf er nu nog maar een tiental

om zich heen. De anderen zijn verdwenen. Ze hoort hen alleen ritselen.

Het wordt een spannende tocht. Een paar meisjes horen, wat de jongens gaan doen en lopen ook mee.

„Juf weet niet dat het niet mag,” zegt Jannie tegen Fientje. „Maar mijn tante zei dat juf bij de zending gewerkt heeft in het oerwoud. En daar mag je natuurlijk plukken zoveel je wilt. Het oerwoud is van niemand.”

Bottie, Sellis en Ateng sluipen als dieven door het bos. Ze weten dat alle jongens voor hen op de uitkijk staan.

Als er gevaar is, zullen ze op hun vingers fluiten . . .

„Ik ga me camoufleren,” zegt Sellis en hij wil een tak afrukken.

„Niet doen jò,” sist Ateng. „Laten we nou alleen maar een paar heel mooie takken plukken, dan doen we toch niet zo heel erg, wat niet mag.”

„Hier,” wijst Bottie, „dat is al een prachtige.”

„Ja zeg, helemaal rood!”

Ze vinden er veel, helemaal rood. En als ze eenmaal bezig zijn, kunnen ze niet meer ophouden. Het wordt een schitterende bos . . .

„Júúúúúú!”

„Onraad, mannen!” gniffelt Bottie en hij schikt haastig de takkenbos zo, dat hij er gemakkelijk mee kan rennen, met de stelen naar voren. Nu wordt het pas goed spannend! Daar komt Oleng gebukt langsvliegen. „Méeé!” roept hij gedempt. „De boswachter staat op het paadje te kijken.”

Als volleerde woudlopers wringen de jongens hun lenige watervlugge lichamen tussen de laagste takken van de struiken door. Zelfs de dikke Oleng glibbert als een mollige big over de grond . . . precies in de richting die van de school afvoert.

4 De boswachter op jacht

En ondertussen staat juf te wachten. Ze merkt wel iets bijzonders aan de kinderen, maar begrijpt zo gauw niet, wat er aan de hand kan zijn. Misschien heeft ze hun voor de eerste keer toch teveel vrijheid gegeven . . . Het wordt al later en er zijn alleen nog maar vijf meisjes in de buurt. Ze fluit eens op het gymnastiekfluitje dat ze heeft meegebracht en dan komen er nog een paar kinderen voor de dag. Die kijken een beetje angstig, maar ook met pretlichtjes in hun ogen.

„Waar blijft de rest toch?” vraagt ze.

„Weet niet, juf . . .” zegt er een verlegen.

„Het is tijd, we moeten terug naar school.” Ze hoopt dat de anderen nu ook wel zullen komen. Maar als ze op de grote weg zijn, vlak bij de school, zijn er nog maar tien van de tweeëndertig kinderen present.

„Nou, dan gaan we maar.” Juf is een beetje boos. „We hebben nog zeven minuten. Wie te laat is, moet maar straf hebben.”

Ze zetten er flink de pas in. Als ze vlak bij het pleinhek zijn, komen Jannie en Fientje aangedraafd.

Aan hun gezichten ziet juf, dat er wat mis is. Zo verlegen als ze doen, lopen ze recht op haar af, kijken elkaar aan . . . Fientje geeft Jannie een por van: toe, zeg jij het nou, en dan stamelt het meisje: „De boswachter, juf . . .”

„Ooh!” Nu begrijpt ze, dat ze iets verkeerd gedaan heeft. Ze staat een ogenblik rond te kijken en zegt dan: „Gaan jullie vlug mee naar de klas. Dan zal ik zelf wel naar de boswachter gaan.”

„Dat hoeft juf helemaal niet te doen,” fluistert Boja. „De boswachter krijgt de jongens nooit, daar zorgen ze wel voor.”

„Ja, maar als hij komt klagen op school . . .” bedenkt Fientje.

„Zo.” Ze staan al bij de schooldeur en juf duwt de meisjes haastig voor zich uit. „Nu maar rustig de gang door.”

Maar dan . . . „Roeff, ritss . . . fft-fft!” Aan alle kanten duiken jongens op van tussen de bosjes achter de pleinhekken. Gebukt rennen ze de weg over . . . even later staan ze hijgend en nog net op tijd binnen! Ze zien vuurrood. Aan hun kleren zit gras, mos, groen van bomen en bruin van bladeren. Hun ogen glinsteren en hun haren zitten in de war. „Hèhè!” zuchten ze, breed grijnzend.

Bottie, Sellis en Ateng komen naar voren en overhandigen juf ieder een schitterende bos herfstbladeren.

„Wat spijt me dat, jongens,” zegt ze.

Nu lijkt ze zelf een beetje verlegen, maar ze neemt de prachtige bossen toch over.

Een paar jongens kijken elkaar verwonderd aan, maar Ateng snapt onmiddellijk, waarom juf nu spijt heeft. Ze heeft natuurlijk gehoord dat het niet mag!

„De boswachter heeft ons niet gezien, juf,” zegt hij troostend.

„’t Was spannend, juf!” Oleng geniet nog na. Zijn verlegenheid is hij kwijt en de vouw in zijn broek ook. Hij bukt zich, loert links en rechts, roeit met z’n armen alsof hij takken opzij duwt en stoot dan ineens vooruit, met zijn gezicht in een rij jassen die daar aan de kapstokjes hangen. Maar meteen komt zijn vrolijke kop weer tevoorschijn tussen een groengeruit en een rood manteltje vandaan. Sellis pakt een paarse muts en trekt die Oleng over de oren. Het hele gezelschap knakt dubbel van het lachen . . .

„Ssssjt!” probeert juf het lawaai te dempen. „Vooruit, gauw doorlopen naar de klas.”

De kinderen schuiven verder de gang door, hangen hun

jas op en zoeken roezemoezend hun plaats in de banken. „Neem je tekenboek,” zegt juf, „en ga heel rustig even tekenen. Kan dat?”

„Ja juf,” zegt het koor gehoorzaam.

Juf heeft haar jas nog aan. Zou ze de boswachter gaan opzoeken . . . ?

Iedereen buigt zich gewillig over zijn papier en weet zich rustig te houden totdat juf zachtjes de klas uitgegaan is. Dan gaat Oleng rechtop in zijn bank staan en zegt: „Als juf naar de boswachter gaat, wordt ze vast en zeker gestraft voor wat wij gedaan hebben.”

„Adoe, moet ze dan in de gevangenis?” vragen er een paar geschrokken.

„Misschien wel . . .”

„Misschien moet ze ook boete betalen.”

„Misschien wordt ze hier wel weggestuurd!”

Het wordt hoe langer hoe rumoeriger in de klas. Ze hebben het steeds maar over die boswachter, die hun juf straks achter de tralies zal zetten.

„Dan gaan wij haar eten brengen,” zegt Bottie beslist.

„Nee,” oppert Sellis, „we kunnen beter een hol graven onder de gevangensmuur door, dan kan ze vluchten.”

„Ja, in kleine groepjes en dan ieder om de beurt graven,” vult Noes aan. „Maar beter 's nachts, dan kunnen ze ons niet zo goed zien. We moeten donkere kleren aantrekken, zodat . . .”

„Ja maar ik durf 's nachts niet hoor!” piepen een paar kleintjes.

Jannie heeft nu aan allemaal verteld, dat juf uit het oerwoud komt, waar iedereen altijd alles uit mocht plukken, dus dat ze niet kon weten, dat het hier niet mocht.

„Dan heeft zij ook geen schuld,” doet Noes gewichtig.

„En als de boswachter haar kwaad wil doen, zullen wij haar met z'n allen helpen. Afsproken?”

„Afgespro . . .”

„Wát is dat hier!!”

Daar vliegt de tussendeur van de vijfde klas open en meester Latulima kijkt met een strenge blik naar de herriescoppers, die overal zitten, behalve daar waar ze horen.

Nu roetsen ze als bange muizen naar hun plaatsen. De meesten buigen zich vlug over hun tekenboek, maar Ateng zegt: „Meester, onze juf wordt gevangengenomen.”

„Wat??” De onderwijzer van de vijfde zet grote ogen op. „Wat vertel je me daar nou, jongen?”

„Ja meester, en wij gaan haar bevrijden, want ze is onschuldig!” roept Bottie nu. Hij zwaait met zijn potlood alsof dat een dikke knuppel is, waarmee hij de boze boswachter te lijf wil.

„Goed,” zegt meester Latulima, die er niks van snapt. „Maar jullie gaan nu eerst rustig aan het werk, hè? Ik zal deze deur openlaten . . .”

Maar dat hoeft al niet meer, want daar komt juf net terug. Op haar gezicht is niets bijzonders te lezen. De tekenboekjes worden opgeborgen en de taalles begint. Maar Oleng en Ateng zijn er met hun gedachten helemaal niet bij. Omdat ze niet praten mogen, wisselen ze geluidloos heel kleine briefjes, waarop ze de plannen krabbelen, die ze ondertussen uitdenken. Ze willen juf bevrijden, als ze nog bij de opperboswachter moet komen, ze willen de boswachter plagen, ze zullen de boete terugstelen als juf die beta . . .

„. . . en dan maken jullie deze extra les keurig netjes in je netschrift. Denk om de lidwoorden.”

Rtsj . . . de briefjes verdwijnen onder de bank.

„Wat moeten we maken?” lispelt Oleng in Noesjes rug. „Ons eigen Taalboek . . .” mompelt Noes vanuit zijn mondhoek, „bladzij dertien de invulles.”

Even later is iedereen stil bezig.

Als de bel gaat, lijkt het of er in klas vier helemaal niets bijzonders gebeurd is. Maar als juf Olengs lesje nakijkt,

waarin hij uitdrukkingen als moeders tas en ooms boot moet veranderen in: de tas van moeder en de boot van oom, leest ze: Moeders tas - weg. Ooms boot - lek. Vaders verjaardag - twaalf mei. Anna's ouders - boos . . . Foei, wat een les! Die knaap heeft geen ogenblik opgelet! Nijdig wil juf een paar dikke rode strepen door het werk zetten, maar . . . dan glijdt er een vodje papier tussen de bladzijden vandaan. Daarop staat: Ateng, wij maar gaan in twee groepen ja. Een bevrijden juf anderen moest loer boswachter. Terugschrijven ja of nee . . . Aha, zaten zijn gedachten daar? Nu begrijpt juf, waarom deze pretmaker alles fout heeft ingevuld. Ze glimlacht en inplaats van de driftige rode strepen zet ze nu alleen het woordje „over” onder het werk.

Toch aardig, dat de jongens zo bezorgd voor haar waren! De boswachter was wel boos geweest. Hijgend van de jacht had hij op de weg gestaan, juist toen juf hem wou gaan zoeken.

„Die vlegels!” had hij woest gemompeld. „Weer glippen ze me door de vingers, die kleine, watervlugge bruine deugnieten!”

Toen juf hem alles uitgelegd had, was zijn boosheid helemaal gezakt. Hij had haar niet eens boete laten betalen. Maar wel had hij gezegd: „Zult u 't nooit meer doen, juf?”

5 Het hoedje

De volgende dag is weer heel gewoon. Toch zijn Oleng en Ateng het gebeurde van gisteren nog niet vergeten. Sellis en Manneke hadden ook al zo'n mooi plan gemaakt om juf te bevrijden . . . Ze praten er nog over

voordat de school begint. En Bottie zegt: „Nou, als het dan niet echt kan, laten we 't dan gaan spelen. Roof-overvalletje. Dat is toch ook leuk?”

Maar nee, echt is natuurlijk veel spannender. En met sippe gezichten gaan de jongens in de rij staan, als de bel luidt. Op het laatste ogenblik komt Noes nog aanhollen. Alle klassen staan al keurig opgesteld en wachten op hun beurt om naar binnen te gaan.

„Hèhè!” hijgt Noes en schuift vlug tussen zijn vrienden. Op zijn hoofd wiebelt een dameshoedje, zacht lila met donkergroene franje om de randen en een elastiekje onder de kin. Het is al een beetje vuil geworden en door de motgaatjes heen piekt hier en daar Noesjes steile haar. De jongens kijken elkaar eens aan en knikken dan. De meisjes giechelen.

„Klas vier . . .”

„Uit de rommelkast van tante Mata!” fluistert Noes nog gauw op de vraag, waar hij zijn hoofddeksel vandaan heeft. Deftig loopt hij nu naar binnen. Hij hoort de meisjes nog steeds giechelen. Maar daar trekt hij zich niks van aan. Eigenwijs gluurt hij onder de brede rand van de hoed uit. De groene kwastjes dansen voor zijn ogen. Als hij met z'n hoofd wiegt, gaat het nog leuker . . . Zachtjes schommelend met zijn hoofd zit hij nu in de bank. Hij merkt niet, dat iedereen naar hem kijkt en hardop, of bijna-hardop om hem lacht. Die rijke tante Matahe-loemoéal moet hier vroeger mee naar prachtige feesten zijn geweest. Lila met groene kwastjes, dúúr moet die hoed geweest zijn . . .

„Wat ben je mooi, Noes!”

De jongen schrikt van jufs stem. Verlegen graait hij over zijn hoofd en duwt het hoedje voor zijn ogen. Nu kan niemand zijn gezicht meer zien.

„Zal ik het voor je bewaren?” vraagt juf. Ja, nu moet hij het afgeven. Het komt aan het kapstokje, boven de jas van de onderwijzeres te hangen.

„Pas op, juf, motten!” waarschuwt Sellis, maar het hoedje blijft daar hangen.

Langzaam kruipt de morgen om. Het lijkt wel, of de kinderen vandaag geen zin hebben om te werken. Noes heeft nog een keer naar zijn hoedje gekeken, maar dan vergeet hij het. Er moet gerekend worden. En hoe!

Na het vierde rijtje heeft Oleng er al genoeg van. En hij moet er nog zes! „Hé, Ateng!” sist hij naar zijn buurman. Maar die snauwt nijdig, dat hij stil moet zijn en pent weer verder. Oleng heeft geen zin meer. Met een zuur gezicht schrijft hij de volgende rijtjes op, zonder antwoorden en gaat dan zitten rondkijken. Op Noesjes hoofd ziet hij nog de pieken rechtop staan, die zoëven door de gaatjes in het hoedje staken. Hij kijkt eens om. Schuin onder het kapstokje zit Otje, ijverig aan het werk. „Sss . . .” doet Oleng zacht. Otje kijkt op. Oleng wijst met zijn ogen naar boven en Otje begrijpt het. Hij begint zacht te grinniken. Dan slaat hij vlug zijn ogen neer, want juf kijkt de klas door.

Oleng schrijft het antwoord achter de laatste som. Dan kijkt hij weer naar Otje. Die heeft nu een liniaal in zijn hand. Hij trekt er keurig een paar lijntjes mee in zijn schrift. En dan legt hij niet zijn liniaal, maar zijn pen neer. Met één oog naar juf loerend en met het andere oog naar het hoedje, probeert hij het ding naar beneden te wippen met zijn liniaal. Het lukt . . . Vliegensvlug duikend heeft hij het opgevangen.

Onder de bank kijkt hij ernaar en hij vindt het een gek hoofddeksel. Net iets voor tante Mata, zo'n deftig zwiebeling met al die kwastjes zwabberend voor je ogen . . . Zo'n hoedje heeft hij ook wel eens gezien op een plaatje in de krant, maar dan zonder motgaatjes natuurlijk. Kijk nu staat het op zijn liniaal. Het gaat zachtjes heen en weer, alsof er een hoofd onder zit, dat nee zegt.

Hij prikt Chris, die voor hem zit, in de rug en laat het hoedje naast zijn bank schommelen. „Doorgeven!”

fluistert hij en Chris neemt gehoorzaam het ding over op zijn liniaal.

Het wordt onrustig in de klas. Een paar kinderen hebben het wandelende hoedje in de gaten en Oleng zit te popelen tot het zijn beurt is. Op een groot stuk papier heeft hij een gezicht getekend en dat aan z'n liniaal gespietst. Daar is het al bij Boja, bij Fientje . . .

Juf kijkt speurend de klas rond, maar ziet niets dan gebogen hoofden en kromme ruggetjes. Het hoedje ligt bij Fientje in het kastje. Als er het uitkomt, kleeft er een half opgesabbeld zuurtje aan, maar daar heeft niemand erg in behalve Oleng, die zijn liniaal al gereed houdt, het liniaal met het gezicht . . .

Zijn donkere ogen glinsteren onder zijn kuif.

Het zuurtje hangt erbij als een glanzende sierspeld en kleurt mooi rood tegen het zachte paars van het hoedje. Een paar kwastjes zitten er ook aan vastgeplakt. En nu het gezicht eronder . . . Net tante Mata! Oleng bijt in zijn mouw om niet te schateren. Hij wiebelt met zijn liniaal . . . ja, tante Mata, . . . nee tante Mata, zozó, . . . 't Is toch wat te zeggen, hè! Schommelend met zijn lat speelt hij poppekastje. Telkens smooit hij een schaterlach in zijn mouw.

Noes kijkt om . . .

„Hier!” sniklacht Oleng, zijn hele tante Mata in Noesjes uitgestoken hand duwend.

Nee-nee-nee-nee . . . schudt het hoedje hem verwijtend na.

„Bottie . . .” Botties kraaloogjes glimmen ook al van pret als hij het ding naast de rijen voorzichtig ziet aanschuiven. Hij wil het overnemen, grijpt . . .

„Ja klein jongetje daar op de tweede bank?” Juf staat naast de lessenaar. Ze kent nog niet precies de namen van alle kinderen, maar ze heeft wel gemerkt, dat daar tussen die tweede en derde bank iets niet in orde is. Ach, wat schrikt die Bottie! Hij schiet overeind, maar

verliest daardoor zijn evenwicht, en . . . rolt achterover uit de bank . . . juist op tante Mata!

De hele klas grinnikt, maar juf blijft rustig.

„Wat heb je daar, jongen?”

Ja, en dan wil Bottie toch eigenlijk niet jokken. Maar hij wil ook liever het hoedje niet geven, want dan krijgt Otje straf, omdat hij de enige is die erbij kon.

„Ja, juf, nee, juf . . .” mompelt hij verward. Maar juf heeft de lege plaats aan het kapstokje al ontdekt. Ze kijkt nu streng. Bottie krabbelt haastig overeind. Naast hem ligt, open en bloot, het hoedje . . . iedereen heeft het vast al gezien. Verlegen neemt hij het ding op en wil het naar voren brengen . . . Maar dan gaat er zo'n raar gegiechel door de rijen, dat hij niet meer verder durft.

„Geef maar,” zegt juf en steekt de hand uit. Haar gezicht blijft strak. Maar als Bottie zich omdraait, ziet ze achter aan de broek van het verlegen terugsjokkende kereltje . . . een papier met een gezicht erop! Het staat zo gek, dat ze ook moet lachen. Heel eventjes maar. Want nu is de rekenles verstoord.

De kinderen gieren en Bottie smijt nijdig het papier in de prullenbak. Het zuurtje van Fientje dat zo plakte, gaat mee. Heeft hij daar even voor aap gestaan!

Juf tikt op de lessenaar: stilte!

„Dat was wel een aardig grapje,” zegt ze, „maar niet voor onder de rekenles. Otje, heb jij dat hoedje naar beneden gehaald?”

„Ja juf,” mompelt de boosdoener met gebogen hoofd.

„En wie heeft die tekening aan die jongen z'n broek geplakt?”

Niemand natuurlijk! Dat had Bottie zelf gedaan, door boven op het plakkerige zuurtje en het papier te vallen!

„Nou, wie?”

Niemand lacht meer.

Bottie moet uit de prullenbak halen, wat hij erin gooide en juf vraagt, wie de eigenaars zijn. Voor het zuurtje

komt Fientje naar voren en voor het papier Oleng. En samen vertellen ze, met horten en stoten en af en toe een lachbui van Oleng, dat die vastgeplakte tekening niemands schuld was. Dan zegt juf: „Misschien is alles ook wel mijn schuld. Dat hoedje hing zeker op de verkeerde plaats. Ik zal het in mijn la stoppen, Noes. Dan kun je 't na schooltijd terugkrijgen. En nu . . . doorwerken.” Daar gaan ze weer. Oleng moet nog even denken aan tante Mata in de lessenaar, maar maakt daarna toch vlug zijn sommen af.

6 De kaas- en knoflookoorlog

Nog is het herfstbos mooi. Als de zon schijnt, lijken haar stralen wel van goud door de geel-oranje-rode boombladeren. Vele zijn al afgevallen en ritselen als je erdoor loopt. Ook eikels en eikelpijpjes zijn nu bij de vleet te vinden. Maar het roof-overvalspel, dat de jongens wilden gaan doen, lukt niet meer. De struiken zijn al te doorzichtig. Nu lopen ze eikels te zoeken om elkaar mee te gooien. Oleng, Ateng, Noes, Manneke, Bottie en Otje. Dicht bij de ingang van het kamp staan de meeste eikebomen. Daar vinden de jongens hun projectielen en gooien die het liefst naar elkaar, als de ander niet kijkt. „Jij mikt het best, Ateng!” roept Noes. „Probeer oom Stoom eens een eikel in zijn handen te gooien!” De jongens grinniken. Oom Stoom is de chef van het ketelhuis. Hij komt er aan en loopt, zoals gewoonlijk, met zijn handen half-open op zijn rug. „Dag oom Stoom!” schreeuwt Bottie als hij voorbijgaat. De man knikt vriendelijk, loopt verder, maar dan . . . „Tàk!” zegt Ateng zachtjes en oom Stoom draait zich

bliksemsnel om. Een eikel of drie, vier voelde hij tegen zijn rug en een precies midden in zijn handen.

De jongens staan achter elkaar een beetje weggekropen, omdat ze niet weten of oom Stoom boos zal worden. Alleen de vrolijke Oleng verschuilt zich niet en roept:

„Niet boos zijn, oom, maar een grapje, oom!”

„Lekkere grapjes!” doet de man mopperig. „Nu heb ik vijf bulten op mijn rug!” Hij schudt zijn vuisten alsof hij kwaad is, en smijt dan de eikel, die Ateng hem in de handen gooide, tegen Olengs buik.

„Wäh!” brult die en doet alsof hij zwaar getroffen ineenzakt.

„Vuur mannen!” gilt Otje, wacht nog even af . . . ja, oom Stoom speelt mee! Angstig achteromkijkend holt hij weg en dan smijten de jongens hem handen vol eikels na, waarvan een enkele hem maar raakt.

Nu nieuwe voorraad halen en andere slachtoffers zoeken. In een wip zijn broekzakken en handen weer vol . . .

„Kijk,” zegt Manneke en wijst met zijn kin het kamp uit.

Daar staat een vijftal vreemde jongens met fietsen. Een zesde springt tussen hen vandaan en loopt vooruit, nieuwsgierig de rijen barakken langskijkend.

„Aapje kijken,” grinnikt Bottie zacht.

Toen de Ambonezen daar nog maar pas woonden, kwamen er nogal eens nieuwsgierigen. Dat vonden de mensen niet zo leuk en een paar van hen, nog bedroefd over het afscheid van hun mooie warme land, spotten bitter: „Ze denken zeker dat ze naar de dierentuin komen om aapje te kijken!”

Nu gebeurt dat al lang niet meer, maar als toch een enkeling nog eens voorbijkomt en dat wat verwonderd het kamp ingaapt, zeggen de kinderen nog wel eens tegen elkaar: „O, die komt zeker aapje kijken.”

De frisse rode gezichten met de blonde en donkere kuiven hebben zich nu alle zes in hun richting gewend. De

voorste jongen met stekelig wit haar en een vlinderdasje boven z'n grijze trui uit, roept: „Wat een kale huisjes!” „Sss . . .” seint Oleng zacht en zijn vrienden doen net alsof ze niets in de gaten hebben. Maar al door-rapend verdwijnen er drie links en drie rechts achter de bosjes aan de kant van de weg.

„Dat zijn barakken, jongen,” horen ze een bedaarde stem na het schelle geluid van het vlinderdasje. Dat gilt nu weer: „Gaan jullie mee kijken?”

„Nee!” roept de bedaarde stem. Maar drie anderen gaan toch met het vlinderdasje mee, dat naar de achterblijvers smaalt: „Jullie durven zeker niet!”

„Het is een kampweg, waar wij niets te maken hebben,” roept de ander weer. „En Flip, jij moet ook terug komen!”

„Ach, laat me nou even!” Flip is zeker het jongere broertje van de achterblijver. Hij heeft net zulk donkerblond haar en dezelfde groene trui aan.

De zes Ambonezenjongens zijn zo geruisloos verdwenen dat de vier binnenkomers hen niet hebben opgemerkt. Olengs kanariegele trui wordt bijna onzichtbaar tussen de gelige bladeren. Door de struiken loerend trekt hij een vies gezicht in de richting van het vlinderdasje.

„Ja, allemaal barakken,” horen de jongens Flip nu zeggen.

„Ach jò, ze hebben immers geen centen voor goeie huizen!” hoont het dasje naast hem.

„Ik ruik de knoflook!” roept een ander.

Dan gaat Olengs duim omhoog . . .

Rik-tik-tikketik, als hagelsteentjes vallen de eikels op de ruggen van de indringers.

„Hé . . .” schreeuwen die tegelijk, rondspeurend naar hun aanvallers.

„Pas maar op zeg, anders worden jullie overvallen!” spot een achterblijver.

„Ambonezen kunnen goed vechten,” zegt Flip nog en dan worden ze onverwacht van de andere kant bekogeld.

„Teruggooien!” gilt het vlinderdasje en gaat in het wilde weg om zich heen rapen . . .

„Hé, geen steentjes!” schreeuwt Bottie en daarmee ver- raadt hij zijn schuilplaats.

„Nee, geen steentjes,” zegt Flip nu ook en geeft een klets tegen de hand van zijn vriendje.

„Sufferd!” snauwt die. „Nu ben ik mijn hele voorraad kwijt!” Nijdig graait hij nu helemáál alles wat hij vinden kan van de straat, tot scherpe stukjes blik en cola-doppen toe. Blindelings gooit hij alles in de richting van Bottie, maar die heeft al lang een andere plaats gezocht. Hij en zijn makkers zijn goed kwaad geworden op dat treiterige vlinderdasje en smijten driftig hun eikels waar ze maar raken kunnen. Flip en de twee anderen kijken eerst verbaasd, dan een beetje angstig. Ze lopen weg omdat de achterblijvers roepen.

„Kom, Gijs!” gillen ze en Gijs wil het ook op een lopen zetten . . .

„Ááááú!”

„Hahaha . . .haha . . .” Bottie, Otje en Oleng houden hun buik vast van het lachen. Het vlinderdasje is tegen de paal opgevlogen aan de ingang van het kamp, waar vroeger een slagboom overheen lag. De paal zit nog vol scherpe ijzeren stekels.

Vlinderdasje loeit. Het bloed stroomt over zijn gezicht. Van twee kanten komen jongens op hem af. Zijn vijf vriendjes kijken verschrikt en de Ambonezenjongens zijn nu ook opgehouden met lachen.

„Verhip, zeg, een hele haal over zijn wang . . .”

„En kijk z'n handen eens . . .”

„Kassian, ¹⁾” zegt Ateng zachtjes.

„Dat heb je er nou van,” bromt Flips grote broer.

„Wacht, hier is een zakdoek.”

Maar vlak naast de vroegere slagboom is een kantoor.

---

¹⁾ Kassian is een uitroep van medelijden.

Daaruit komt, met gefronste wenkbrauwen Atengs vader aangestapt. Hij is lang en kijkt donker.

Vlinderdasje loert angstig naar hem, wil weglopen . . . „Laat kijken die wonden!” bromt de Ambonese meneer streng.

Nu durven de kampjongetjes ook wat dichterbijkomen. „Puuh!” blaast Oleng verachtelijk. „Zo'n lawaai voor een paar schrammetjes!”

„Paar schrammetjes?” stuift Flipje op. „Dat zijn diepe krassen, kijk eens wat een bloed eruitkomt!”

„'t Is niet erg,” zegt Atengs vader, nog steeds met een streng gezicht. En tegen zijn zoon: „Neem hem even mee naar huis, dan kan moeder er wat pleisters of jodium opdoen.”

„Oéóé, néé ik wil niet!” grient Gijs, het vlinderdasje, en hij rukt zich los.

„Jullie ruiken allemaal naar knoflook!” blèrt hij op een afstand.

Een paar van zijn vrienden nemen nu ook haastig de benen. Maar Flip en zijn broer Berend blijven staan, samen met Anne, die zoëven ook het kamp niet inwilde. Anne en Berend zijn vuurrood geworden en een paar van de Ambonese jongens kijken woedend naar het blèrende vlinderdasje.

Maar Atengs vader glimlacht en zegt: „Hier buiten het kamp, twee huizen verder, woont een verpleegster. Ga daar dan maar even heen, want met die vuile wonden moet hij niet door blijven lopen. Ateng . . .,” nu kijkt hij weer streng – want hij ziet, dat zijn zoon ook boos is om dat „knoflook” – „wijs jij de jongens waar ze zijn moeten.”

„Pik jij Gijs even!” fluistert Berend tegen Anne. Die schiet onverwacht vooruit en pakt het nog altijd huilende joch in z'n nekvel. Het vlinderdasje zit helemaal scheef.

„Neemt u ons niet kwalijk, meneer,” zegt Berend dan

verlegen tegen Atengs vader, „maar waar kunnen we de zuster vinden?”

„De jongens zullen het jullie wijzen,” zegt die, niet onvriendelijk. Maar toch verdwijnt hij zonder groet weer in zijn kantoor.

Intussen houdt Anne de gillende Gijs in bedwang.

„Wat een schreeuwlelijk!” doet Manneke minachtend en ook Olengs anders zo vrolijk gezicht staat somber.

„Hij was onbeschoft!” piept Botties hoge stem.

„Onbeleefd,” verbetert Ateng, zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken. Langzaam loopt de hele troep nu in de richting van het zusterhuis.

„Maar zijn gezicht ziet er lelijk uit,” zegt Flip verontwaardigd, „en dat hebben jullie gedaan.”

„Hebben wij hem soms gezegd, dat hij tegen die paal moest opvliegen?” hoont Otje kwaadaardig.

„Zijn wij soms begonnen met steentjes en coladoppen te gooien?” helpt Noes hem.

„En wat hebben jullie eigenlijk in ons kamp te maken?” doet Oleng nog vijandiger. „Jullie zijn ook maar kaas-koppen.”

„En jullie knoflookpitten en sambalpotten,” snikt Gijs. Maar dat wordt Anne, die hem nog steeds in z'n nekvel heeft, toch te bar. Hij rukt de schreeuwerd naar zich toe en sist: „Wat ben jij een kwal, zeg! Schaam jij je niet, deze mensen zo te beledigen?”

„'t Zijn toch maar van die zwarte?” jammert het vlin-derdasje nu zachtjes.

„Nou en wat dan nog? Zijn die soms minder dan jij? Zij weten tenminste hoe het hoort. Die meneer bood zijn hulp aan en jij . . .”

„Ze moeten met hun vieze f . . .”

Nu schudt Anne hem zo hardhandig door elkaar dat Berend schreeuwt: „Hé, wat mankeert jou?”

Het vlinderdasje krijst.

„'t Is dat je een kop kleiner bent dan ik,” snauwt Anne

woedend, „anders had ik je er nog een pak slaag bovenop gegeven.”

Zo komt het sputterende en scheldende troepje bij het zusterhuis aan.

„Nu moet je bellen,” zegt Ateng lijsig. Niet een van de Ambonese jongens steekt een vinger meer uit.

Flip belt.

Bijna onmiddellijk doet de zuster open. Ze kijkt even het troepje jongens langs en zegt dan: „O, zeker in de paal gevallen, hè. Kom maar mee, jij.” Ze neemt Gijsjes nekvel van Anne over en smakt de deur voor de nieuwsgierige neuzen dicht. Binnen begint het gekerm al . . .

Daar staan ze nu met hun elven bij elkaar, vijf blanke en zes bruine knapen. Met een ruk van zijn hoofd probeert Oleng zijn makkers mee te krijgen. Maar Ateng denkt aan de opdracht van zijn vader en blijft staan. Dan ineens ziet hij de grootste van de Hollandse jongens op zich af komen.

„Ik eh . . .,” begint die wat verlegen, „ik ben Berend, en eh . . . eigenlijk moet je je maar niks aantrekken van wat Gijs daarnet zei . . .”

Nu lijkt Ateng op zijn vader. Geen spier in zijn gezicht beweegt als hij zegt: „’t Is al goed.”

Maar achter hem beginnen Oleng, Manneke en Noes te zingen: „Berend Botje ging uit varen, met de trekschuit naar Zuidlaren . . .”

„Diam!” gromt Ateng nijdig in z’n eigen taal naar hen en Bottie pjept: „Ja, hij heeft geen schuld. Hij kwam niet eens het kamp in.” Hij doet een stap naar voren en blijft met zijn handen op de rug lange Berend staan aankijken. „Maar jouw vriend was onbes . . . onbeleefd,” zegt hij helder.

„Dat zullen we hem afleren!” roept Anne er tussendoor. „Maar jullie ruiken toch naar knoflook,” treitert een ander weer.

¹⁾ Diam = houd je mond.

„En jullie naar kaas!” hoont Otje terug. „Vieze, bedorven kaas . . .” En weer zal de scheldpartij beginnen als . . . de zuster de deur weer openrukt. Haar grijzende krullen trillen en ze kijkt boos.

„Twee sterke jongens,” zegt ze kort, wijzend op Ateng en Berend. „Kom even helpen. Dat lekkere vriendje van jullie slaat als een dronken aap om zich heen. Jullie moeten hem even vasthouden.”

„Vriendje . . .” gromt Ateng, maar hij gaat toch mee naar binnen.

„Jullie zijn begonnen,” zegt Flip, als de deur weer is dichtgevallen.

„Ja, maar jullie kwamen ongevraagd ons kamp binnen,” pareert Manneke hooghartig.

„Is de hoofdweg erdoor dan niet vrij?” vraagt Anne.

„Ja, als je er wat te maken hebt,” legt Oleng uit. „Als je bij iemand zijn moet in het kamp, of als je aan de achterkant er weer uit moet naar het volgende dorp.”

„En dat moesten jullie niet, want twee van jullie bleven staan!” roept Bottie slim.

„Maar dat was nog niet eens het ergste,” gromt Noes nog kwaad.

„Je moet niet zo gauw aangebrand zijn,” zegt Anne nu wrevelig. „We kwamen helemaal niet om ruzie te zoeken.”

„Nou, maar dat gekke vriendje van jullie anders wel,” snauwt Oleng. „Hij zei dat onze huizen kaal waren en dat we geen centen hadden voor betere. Dacht je soms dat we voor ons plezier in dit kikkerland en in deze houten hokken zaten?”

„Kikkerland? Zeg dat nog eens, aap die je bent!” schreeuwen Flip en zijn vrienden ineens weer woedend en willen op Oleng afstuiven.

Maar nu komen de andere Ambonezenjongens ook naar voren. De een pakt de ander bij de lurven, armen en benen zwaaien, slagen bonken en daartussendoor

gillen de jongens elkaar hun scheldwoorden in de oren: „Kikker . . . kaas, knoflook, sambal . . . bruine aap, wit varken . . . hier, dáár!”

Het is een gekrijs van belang. Geen van de vechtenden merkt, dat de deur weer opengaat, en Berend en Ateng in de deuropening verschijnen, met het flink bepleisterde vlinderdasje tussen hen in. De zuster staat achter hen, ziet het rollende kluwen jongens en schreeuwt: „Hé jullie!”

Ineens stopt het geduw en gestomp. Vier vuurrode koppen en vijf paar vuurspuwende zwarte ogen draaien zich naar de deur.

Vlinderdasje, dat zijn vriendjes ziet verliezen, wil zich ook alweer in het gevecht storten, maar wordt door de twee anderen stevig vastgehouden.

Strompelend komen de jongens nu overeind, ijverig hun armen en gezichten afvegend en hun kleren afkloppend. Het is plotseling doodstil geworden.

„Is er nog meer pleister nodig?” vraagt de zuster nu spottend.

De Ambonezenjongens zeggen niks, maar kijken minachtend naar het vlinderdasje.

„Zij zijn begonnen, zuster!” roept Flip haastig, zijn pijnlijke knie wrijvend. „Zij hebben . . .”

„Zoeken jullie je ruzies zelf maar uit, hoor!” weert de verpleegster af. „Maar ga niet weer voor mijn deur liggen vechten, anders zet ik de tuinslang erop.” Dan smakt ze de deur dicht en laat de jongens staan.

Onmiddellijk komt er weer beweging in de troep, ogen kijken andere ogen aan, ruggen worden gekromd, vuisten ballen zich . . .

„Is dat gezanik nou afgelopen of niet?” schreeuwt Berend ineens woedend. En omdat hij de grootste is, kijken ze allemaal even naar hem om, voordat ze weer beginnen. Hij heeft Gijs nog stevig bij zijn trui vast, als hij zegt: „Deze knaap is de schuld van alles, maar

hij heeft er nu flink van langs gehad, dus laten we alsjeblieft ophouden met dat geknok."

„Nee hoor, zij hebben ons ook uitgescholden," roepen alle jongens door elkaar. En bijna was het gevecht opnieuw begonnen. Maar Ateng laat vlinderdasje los en loopt snel naar Oleng en de anderen. Hij fluistert wat en dan trekken de Ambonezen zich terug.

„Ze durven niet meer!" treitert Gijs nog.

Maar Berend staat nu met zijn jongens te praten en langzaam gaat het groepje weer naar de fietsen toe, die ze zomaar ergens aan de kant van de weg hadden neergegoid.

„Ja, hoepel maar gauw op," bromt Noes hen achterna. Ze zien toe hoe de jongens, nog luid kakelend, opstappen, Berend vlinderdasje achterop neemt en de hele troep slingerend en bellend wegrijdt.

Berend zwaait nog even, de rest roept „boe!" tegen de achterblijvers.

Ateng zwaait terug, maar de rest van zijn jongens roept ook „boe!" tegen de anderen.

„Phuuu!" doet Manneke nog minachtend. „Wat een lawaaitroep, hè."

„Maar Berend was aardig," zegt Ateng beslist.

„Ja, maar Berend Botje is ook groter dan de anderen. Hij heeft misschien een beetje meer verstand," schamperpt Otje.

„Weet je, dat hij op Nieuw-Guinea heeft gewoond?" vertelt Ateng. „Daar had hij ook Ambonese en Papoea-vrienden, zei hij."

„O, daarom schold hij niet," begrijpt Oleng.

Ja, en hij wist ook, dat: diam, houd je mond betekent."

„Dan is Berend Botje toch zo gek nog niet," lachen de anderen. „Hij mag nog eens terugkomen hoor!"

„Maar vlinderdasje niet!" vindt Bottie wraakgierig.

„Als die weerkomt, zal ik . . ."

„Hou nou maar op!" doet Ateng wrevelig en hij slentert

vast voor de anderen uit om aan het gesprek een eind te maken. Dat Berend werkelijk gevraagd heeft, nog eens terug te mogen komen, zegt hij maar niet. En nog minder . . . dat hij dat zelf ook wel leuk zou vinden. Later maar eens over praten.

7 De geheime agent

„Bij Thomassen,” zegt Bottie geheimzinnig, „loopt altijd een vent te loeren of er niemand iets steelt.” De jongens dringen om hem heen en Oleng fluistert: „Ja, en hij heeft een zwarte hoed op, daaraan kun je hem herkennen.”

„Ach sufferd!” doet Ateng spottend. „Ze moeten hem juist niet herkennen, anders blijven alle dieven uit zijn buurt!”

Met een heel groepje staan de knapen bij de bushalte voor het kamp. Het is zaterdagmiddag en dan gaan veel moeders, vaders en grote zussen of broers inkopen doen in de stad.

De meeste jongens vinden de stad niet leuk omdat je er niks mag. Olengs zusje was eens vriendelijk door een politieagent aangesproken, toen ze een paar mooie bloemen wilde plukken uit die grote bloembak op het marktplein. Hoewel de agent helemaal niet boos praatte, was ze toch huilend weggerend.

En Botties oudste broer had vroeger eens zijn prachtige nieuwe voetbal verspeeld, die hij, pas gekocht, vol blijdschap de drukke hoofdstraat intrapte! Om nog maar niet te spreken van al die mensen, die tegen je aanduwen en al die auto's, waardoor je soms niet eens de straat kunt oversteken.

Maar voor een enkele keer is de stad wel eens aardig. Atengs moeder en Olengs oudste zus gaan er boodschappen doen en de jongens mogen mee om te helpen dragen. Toen Ateng Oleng kwam halen, had hij gezien dat die een beetje brillantine in zijn haren gewreven had. Hij had maar éven gesnoven en maar éven gegiecheld, maar Oleng had hem meteen een stomp gegeven en verlegen gesnauwd: „Jò, kijk naar je eigen stekels . . .”

Ja, Atengs haar had wel bar slordig gezeten naast de glanzende krullenkuif van zijn vriend, en toen had Oleng onverwacht ook een lik haarcrème op Alengs bol gesmeerd: „Sst, niks zeggen, 't is van Doppie.”

Doppie is Olengs knappe oudste broer, die een lief Nederlands meisje heeft en altijd dure spullen koopt om zich op te doffen.

Manneke, Noes, Bottie en Otje, die aan het voetballen waren, hadden hun spel even gestaakt toen de jongens langskwamen.

„Hé, vetkoppen!” had Noes geschreeuwd. „Jullie kunnen niet eens meespelen, de bal glibbert zo van die gladde haren af!”

„We willen niet eens!” hadden ze teruggeschreeuwd en ze waren met stalen gezichten doorgewandeld.

Nu staan ze bij elkaar, de voetballers half jaloers op de uitgaanders en die weer een heel klein beetje spijtig vanwege de heerlijke vrijheid hier en het fijne voetbalweer. In het grote warenhuis van Thomassen moeten ze ook inkopen doen. En Bottie beweert dat er een vent staat . . .

„Dat is vast een verklede politiemán,” zegt Manneke. „Als je goed kijkt, kun je hem best ontdekken. Hij koopt natuurlijk niks en staat alleen maar te loeren.”

„Maar dat van die zwarte hoed is echt waar,” probeert Bottie de anderen te overtuigen. „Mijn grote broer heeft het zelf van een politieagent gehoord.”

Daar komt de bus.

„Hier,” zegt Otje tegen Ateng, „koop voor mij een

schrift, daar ga ik liedjes in verzamelen." Hij geeft zijn vriend een kwartje en Ateng plaagt: „Dankjewel, wat zal ik lekker patat eten!"

„En het lege zakje krijg je voor je liedjes!" roept Oleng er nog achteraan.

„Als jullie die patat dan nog moeten verdelen, mag je wel oppassen, dat je je niet verslikt!" hoont Otje terug. Hij doet nog eens spottend een uitval naar Atengs glimmende haren, maar de jongens klimmen ijlings in de bus en dan trekken de voetballers weer naar hun speelveld. Een hele rij tantes, keurig in sarong en kebaja, en ooms in dikke ruige overjassen gaan ook mee. Ateng heeft vast de boodschappenmand van zijn moeder overgenomen en in de zakken van Olengs jack zitten twee netjes.

De jongens kruipen op de achterbank om nog even het kamp in te kunnen kijken als ze weggijden. Dan pas vertelt Oleng, dat hij een gulden gekregen heeft van een oom, die gisteravond bij hen op bezoek was.

„Wat ga je ervoor kopen?" vraagt Ateng onmiddellijk.

„Ik denk een waterpistool bij Thomassen," zegt Oleng.

„Dan kunnen we meteen . . ."

„Ach man, hou toch op!" snuift Ateng verachtelijk.

„Bottie en jij geloven ook direct alles. Misschien staat er wel een man op wacht, maar geloof maar niet dat hij in de gaten loopt. Dat zijn getrainde speurders, jongen!"

„Ja, dat geloof ik ook wel. Maar zou het daarom niet extra leuk zijn, als wij hem ontdekten? Je moet toch zo iemand z'n ogen heen en weer zien gaan?"

„Laat me niet lachen!" proest Ateng. „Iedereen loopt daar te kijken naar al die mooie koopwaar. En dan wou jij er een ontdekken die anders kijkt?"

„Och, je kunt nooit weten . . ." zegt Oleng en gaat dan naar de gesprekken van de grote mensen luisteren. 't Is gezellig in de bus, waar ze als een grote familie bij elkaar zitten. Iedereen ken iedereen.

Tante Mata vertelt over haar dochter. Alle mensen we-

ten, dat ze inkopen gaat doen voor de bruiloft, die daar binnenkort zal worden gehouden. Oom Stoom heeft het over de voetbalwedstrijd van woensdag op de televisie en verschillende mannen praten luidruchtig met hem mee. Af en toe hobbelt de bus zo hard, dat de jongens van hun zitplaatsen opveren.

„Straks stoot je je hoofd tegen de zolder!” spot Oleng tegen zijn lange vriend en die antwoordt ernstig: „Als ik eraan blijf plakken, moet jij me er weer aftrekken, want dan is het jouw schuld, door dat vet . . .”

„Vind je het dan niet lekker ruiken?”

„Jawel, maar 't is zo kleverig.”

„Wacht maar,” plaagt een oom, die de jongens bezig hoort, „als je later een meisje hebt, zal je eens zien wat voor dure zelfjes je zult kopen om je mooi te maken.”

„Hihihie . . .” giert Oleng.

„Puuuuh!” blaast Ateng smalend. „Meisjes!” Hij trekt zo'n vies gezicht, dat de oom hem schaterend op de schouder slaat.

„Gelijk heb je, hoor!” zegt hij. „Wacht daar nog maar even mee.”

„Even?” gromt Ateng, bijna beledigd. Maar dan port Oleng hem in zijn zij. Ze rijden de stad in en dan is het altijd leuk om naar buiten te kijken. Je ziet het drukker worden. Je zwaait naar mensen die achter de bus blijven, je kunt de winkels al een beetje bekijken . . .

Daar stoppen ze. Uitstappen!

De hele familie trekt nu de drukke hoofdstraat in en verdwijnt dan links en rechts in de verschillende winkels. Oleng en Ateng houden op een afstandje hun dames in de gaten. Atengs moeder heeft alleen even gekeken of de jongens wel volgden, nu loopt ze met Anita, Olengs zusje, de etalages te bekijken.

„Kleren natuurlijk!” mompelt Oleng minachtend, maar zelf trekt hij zijn vriend naar een sportwinkel. Daar hangt een leren motorjack met een kap en handschoenen erbij.

„Zogauw ik mag rijden, ga ik die kopen,” zegt hij.
„Dan mag je nu wel vast beginnen te sparen!” spot Ateng. „Er ligt niet eens een prijs bij dus je kunt wel raden hoe duur hij is.” Dat gekrioel van al die mensen om hem heen bevalt hem eigenlijk niks. Je kunt niet eens ergens rustig staan kijken, altijd weer word je weggeduwd . . .

„Hé, hallo!” hoort hij ineens achter zich.

Daar staat . . . Berend! Stralend pakt de jongen hem bij de schouder.

„Daag,” zegt hij en hij kijkt een beetje verlegen naar de man naast Berend. Tjonge, wat een lange!

„Kijk, vader, dat is nu Martin uit het kamp,” praat Berend vrolijk. „En die daarnaast, dat is, eh . . .”

Oleng wil hem smeren, maar hij krijgt de kans niet.

„Laurens,” hoort hij Ateng mompelen en de lange man geeft hun beiden een hand.

„Zijn jullie aan de wandel?” vraagt hij in het Maleis.

„Ja, meneer, nee meneer,” zeggen ze verward. In de verte ziet Ateng zijn moeder wenken.

„Vraag of ze met ons meegaan, vader,” zegt Berend. „Ik wil zo graag vrienden met ze worden.”

„Hebben jullie daar zin in?” vraagt de man weer. „Of moeten jullie zelf nog boodschappen doen?”

„Ja meneer.” Ateng kijkt blij verrast naar Berend. Hij méénde dus wat hij toen zei . . .

Maar Oleng stoot hem aan. „We moeten daarheen,” zegt hij, met zijn ogen wijzend naar de twee wachtende dames.

„O, . . . maar kunnen we dan niet ergens afspreken?” oppert Berend. „Wij moeten nog een cadeau kopen voor moeder, die is morgen jarig.”

„Wij moeten op tijd weer bij de bus terugzijn,” antwoordt Ateng.

„Dat hoeft niet. Vader wil jullie best met zijn auto terug naar het kamp rijden, hè vader?”

De man glimlacht. Hij begrijpt wel dat de jongens nog te verlegen zijn om nu direct zomaar mee te gaan en hij zegt vriendelijk: „Dat kan natuurlijk altijd. Maar ik geloof, dat jullie nu eerst nog andere dingen moeten doen, hè. Misschien willen jullie liever een andere keer bij ons komen?”

„Graag meneer,” zeggen ze, Ateng blij en Oleng haastig, omdat hij nu vlug weg wil.

Toch valt hem die Berend mee. En als Ateng bij het afscheid zegt: „Kom jij nog eens bij ons in het kamp,” voegt hij er aan toe: „Ja, doe dat, man!”

„Goed,” belooft de jongen en dan gaan ze ieder hun eigen kant uit.

„Wat sprak hij aardig Maleis hè,” zegt Oleng als ze doorlopen.

„Ja, dat vertelde ik je toch?” snauwt Ateng een beetje teleurgesteld. „Jij denkt, dat alle jongens zijn zoals dat blèrende vlinderdasje, maar dat is helemaal niet waar, dat merk je nu.”

„Maar zij hebben ook op Nieuw-Guinea gewoond,” verdedigt Oleng zijn mening. „Daar hebben ze meer met mensen zoals wij omgegaan. Kijk . . ., je moeder gaat ook naar Thomassen.”

De jongens schuiven zwiĳgend het warenhuis in, waar ze langzaam moeten lopen omdat het er zo vol is. Ze worden vlak langs allerlei rekken vol leuke spullen geduwd en éven komt het in Oleng op: wat gemakkelijk eigenlijk om hier wat te stelen. Hoe kan een geheim agent dat nou zien?

Bijna tegelijk vraagt Ateng: „Zie jij al iemand loeren?”

„Nee,” nu grinnikt Oleng ook. „Maar daar loopt wel een zwarte hoed.”

Ze zien Anita wenken bij de afdeling levensmiddelen. Dan duiken ze lenig als palingen tussen de mensen door en houden hun netjes en boodschappenmand op om die te laten volstoppen.

„We moeten nog een schrift en een waterpistool kopen,” zegt Ateng, ziende dat zijn moeder naar de textielafdeling gaat.

„Goed, geef jullie vracht maar even hier. En dan straks naast de sokken- en kousenafdeling terugkomen, ja!” De jongens glippen glunderend weg. Zonder die tassen kunnen ze nog gemakkelijker overal tussendoor. Voor de grap doen ze, wie het eerst weer bij de uitgang is. De lange dunne Ateng wint het. Oleng is kleiner, maar dikker en heeft meer moeite met het doorkruipen. Wacht, daar komt hij . . . maar hij maakt niet de minste haast meer om naar de uitgang te komen. Tussen een rij lijzige soepjurken en lange lappen gordijnstof staat hij te kijken. De mouw van zo'n soepjurk ligt op zijn hoofd, merkt hij dat niet . . . ?

Door het vet zeker, denkt Ateng grinnikend. Maar dan ziet hij zijn vriend zich naar hem omdraaien. De mouw glijdt af en Oleng slaat ernaar alsof het een vlieg was. Op zijn gezicht staat geheimzinnige spanning te lezen. Kom . . . beduidt hij met zijn ogen.

Ateng slentert quasi onverschillig naar hem toe. Hij doet alsof hij de gordijnstoffen bewondert, maar naast zich hoort hij Oleng zeggen: „Die zwarte hoed daar . . .” Ateng kijkt en ziet een man kaarsrecht tussen de rijen kleren van hen af wandelen. Zijn hoofd lijkt wel vastgeschroefd op zijn nek. Er bovenop staat een donkerbruine hoed, geen zwarte . . .

„Dat is er vast een,” fluistert Oleng. „Zijn ogen rolden van links naar rechts, maar zijn hoofd bewoog niet. Ik ben hem gevolgd, hij koopt niks . . .”

Eigenlijk wil Ateng niet, maar toch moet hij kijken. De man doet beslist ongewoon. Maar telkens staat hij tussen andere mensen en dan kunnen ze hem niet goed meer zien.

„Ga jij links, ik rechts . . .” mompelt hij en verdwijnt achter een toonbank met schrijfgerei.

Even later zien ze elkaar op de loer staan, aan weerskanten van de afdeling vulpennen en ballpoints. En in het midden staat de man . . .

In Olengs ogen glimmen weer duidelijk de pretlichtjes. Oleng maakt van alles een grapje, denkt Ateng een beetje kriegel. Zo'n man moet dan toch maar een moeilijke taak hebben, al die mensen in de gaten te houden . . . Ja, zijn hoofd gaat links noch rechts, maar het lijkt wel of hij toch alles ziet. 't Is voor hem op een afstandje al moeilijk te zien, wie van al die langslopers nou wèl, en wie niet met zijn vingers aan die vulpennen zit. Ja, daar . . . die mevrouw, maar die wil er ook echt een kopen. Daar pakt ze een doosje en geeft het aan het winkelmeisje, dat iets zegt en naar de kassa loopt . . .

Ai, wat was dat??

Olengs ogen, nog met pret, maar ook met verbazing, kijken hem aan.

De speurdershand nam vliegensvlug een pen en liet hem in zijn binnenzak glijden . . . terwijl toch het hoofd kaarsrecht op bleef!

Andere mensen dreutelen naderbij en ontnemen de jongens het gezicht op de speurder. Die blijft nog even bij de pennen aarzelen, maar loopt dan langzaam en waardig in de richting van Oleng.

Hier moet Ateng meer van weten. Zijn vriend, die zich bliksemsnel heeft teruggetrokken, komt nu tussen twee bakken overhemden weer tevoorschijn. Hij heeft geen oog meer af van de man met de donkere hoed. Pas als Ateng hem een stomp geeft, schrikt hij even op.

„Hij steelt zelf . . .” mompelt hij.

Ateng heeft dus goed gezien. Hij bijt op z'n onderlip van spanning en wringt zich tussen de pijpen van een rij spijkerbroeken door, om te zien wat er verder gebeurt. In het midden van de textielafdeling staat een rekje dat rondom volhangt met prachtig gekleurde, fijn geweven hoofddoeken. Er boven staat: RECLAMEPRIJS!!

Zuiver wollen sjaals van f 19,50 nu voor vijftien gulden! Vrouwen zwermen er omheen, bevoelen de stof, houden een sjaal tegen hun jas . . . en laten hem dan weer los om verder te gaan.

Het zijn mooie dingen . . . de meneer gaat er langs en uit de linkerkant van zijn grijze regenjas steekt een donker puntje . . .

Daar duikt Oleng weer naast zijn vriend op.

„Hij heeft ook een sjaal gepikt!” fluistert hij ademloos.

„Ik zag het net . . .”

„Was het een donkere?” sist Ateng terug.

„Ja, een zwarte, met rode rozen. Een puntje steekt uit z'n jaszak.”

Ze zijn hun inkopen helemaal vergeten. Het enige dat ze zien is de man met de donkere hoed. Die loopt nog even kaarsrecht als daarnet tussen de mensen door. Maar nu volgen de jongens hem overal. Een paar maal lopen ze huiverend vlak langs hem heen, maar hij ziet hen niet eens.

„Dat puntje,” zegt Oleng, half verontwaardigd, half opgewonden, „mijn vingers jeuken om eraan te trekken. Wat een gemenerd, hè!”

„Nou,” vindt Ateng. „Kijk, daar staat hij weer stil . . . bij de armbanden en de kettingen. Zou hij daar ook wat willen stelen?”

Nu zien ze hem zijn hoofd naar de sieraden keren. Zijn handen glijden van het ene naar het andere. Naast hem staat een meisje dat dat ook doet, en de afdelingsjufvrouw praat met haar.

„Ik ga die hoofddoek terugstelen,” fluistert Oleng. „'t Is toch vals van hem om van alles mee te nemen?”

„Zouden we niet liever iemand waarschuwen?” oppert Ateng. Maar tegelijkertijd schrikt hij daar ook een beetje voor terug, want dan zullen ze Nederlands moeten praten, en . . . als ze verlegen zijn, lukt dat soms zó slecht, dat de mensen hen helemaal niet begrijpen.

„Niks hoor,” zegt Oleng. „Ik ga eerst zakkenrollen, dan kunnen we die sjaal tenminste als bewijs laten zien.” „Als ze dan maar niet denken dat je hem zelf gestolen hebt!” Eigenlijk voelt Ateng niets voor het waaghalzerige plannetje van zijn vriend. Oleng is wel handig, denkt hij, maar toch.

Nog meer mensen staan er bij de sieraden te kijken en de regenjaszak met het sjaalpuntje komt net achter de rug van een lang slank meisje vandaan.

Olengs pretogen schitteren. Hij staat schuin achter het meisje en begint héél voorzichtig met een vinger en een duim te trekken . . .

Ja, daar komtie al . . . toemaar, Oleng! Ateng grijnst, knikt, knipoogt . . .

„Wacht, jou lelijke aap, ik zal je léren stelen!”

Daar heeft een meneer de arme Oleng bij de kladden. De mensen draaien zich verschrikt om, de speurder ook . . . Hij ziet vuurrood, graait naar zijn zakken, ziet de boosdoener, die nu hevig door elkaar geschud wordt . . . en glimlacht dan.

Meteen ontstaat er een oploop. Oleng verweert zich heftig, zijn belager schreeuwt. Daar heb je de chef van de afdeling . . .

„Nee, meneer, blijft u nou even rustig!” zegt hij tegen de vuurrode meneer, die haastig wil verdwijnen. „Wat is hier gebeurd?”

„Deze knaap wou uw klant bestellen!” zegt de meneer, die Oleng vasthoudt. „Gelukkig kon ik nog net op tijd ingrijpen,” voegt hij er een beetje trots aan toe.

Daar wringt Ateng zich tussen de toegestroomde mensen door. „Dat is niet waar!” schreeuwt hij en kijkt de belager van zijn vriend fel aan, die nog altijd Oleng niet helemaal in bedwang heeft.

„O, daar heb je er nog zo eentje!” zegt deze spottend en hij grijpt ook Ateng vast.

Maar die rukt zich los en gilt woedend: „Nee, wij

niet . . . maar hij!" wijzend op de man met de donkere hoed.

„Wel heb je ooit . . . zo'n brutale rekel!" barst die los. „Zelf stelen en mij de schuld geven, 't is schandig!" „Schamen jullie je niet?" buldert de dappere aanvaller de beide jongens toe.

„Niet waar!" zegt Ateng, de tranen springen hem in de ogen. „Hij stelen!" Het is verschrikkelijk, en dan al die mensen, die naar hen kijken . . . Waar zijn moeder en Anita nou? Anita zou het wel kunnen uitleggen. Hij niet . . ., hij kan van woede geen woord Nederlands meer uitbrengen. En Oleng staat ook al te stotteren van kwaadheid en schaamte, zijn armen over het hoofd geslagen.

„Kom mee," zegt de afdelingschef kort. „U, heren en deze twee jongens . . ."

„Ja, wacht u even!" daar worstelt zich nog iemand tussen de mensen door, een lange meneer . . . De vader van Berend!

De man met de donkere hoed kijkt even schichtig naar hem op. Maar dan moet hij toch ook mee, met de afdelingschef en de andere meneer. De nieuw aangekomene zegt kort, dat hij voor tolk zal spelen bij het verhoor van de jongens.

In het kantoortje willen de twee heren tegelijk beginnen te praten, maar de afdelingschef zegt: „Rustig alstublieft, heren. Eerst u maar even, u hebt die jongen gepakt . . ."

De man met de hoed zwijgt, maar knikt heftig bij het verhaal dat de andere meneer nu doet. Zo was het en niet anders: die kleine daar was juist bezig, deze klant, meneer hier te bestelen, en toen betrapte hij hem. De jongens kunnen dat vlugge gepraat niet helemaal volgen, maar wachten met angstig kloppend hart hun beurt af. „Nou, en wat hebben jullie nog te zeggen?" gromt de afdelingschef dan tegen hen.

Verlegen kijken ze hem aan. Ze willen wel, maar ze kunnen niet . . .

„Vertel het mij maar,” zegt Berends vader in het Maleis. En dan willen ze allebei tegelijk vertellen. Ze rollen over elkaars woorden, maar hun tolk begrijpt het verhaal toch. „Stil nu maar even,” zegt hij dan met een klein glimlachje.

Hij kijkt de drie mannen voor hem een voor een aan en zegt dan tegen de afdelingschef: „Hebt u de politie al gebeld?”

„Nou, nee . . .” zegt die weifelend. „Als het kon, wou ik die er liever buiten houden . . .”

„Dat is dan erg sympathiek van u, maar dan moet ik u toch verzekeren, dat deze jongens onschuldig zijn.”

„Wät!!” alle drie springen ze overeind en de twee heren willen alweer woedend uitvallen, als Berends vader kalm zegt: „Zou de afdelingschef misschien aan deze meneer willen vragen, hem de inhoud van zijn binnenzakken te laten zien?”

Hij wijst op de man met de donkere hoed.

„Dat is nu toch werkelijk al te gek!” sist die en het lijkt of hij zal stikken van woede.

„Dit is het verhaal van de jongens,” gaat Berends vader onverstoorbaar verder, „zij hebben deze meneer al een poosje gevolgd en hem zowel een vulpen als een sjaal zien stelen. Of is het niet verwonderlijk, als hij met een verfrommeld hoofddoekje van zijn vrouw in zijn zak loopt, dat er precies zo uitziet als de reclamesjaals die hier verkocht worden?”

„Helemaal niet, meneer!” verdedigt de afdelingschef zijn klant. „De reclame is al een week aan de gang, dus mevrouw kan hem al dagen in haar bezit hebben.”

„Nou, goed, maar wat die vulpen betreft . . .”

„Tik-tiktik!” gaat het op de deur.

Allen kijken verschrikt om en daar verschijnen . . . Atengs moeder met grote angstige ogen en Anita, grijs

weggetrokken van schrik, met op hun hielen . . . toch twee politiemannen.

De jongens kijken schuw naar de nieuw-binnengekomenen. De agenten groeten correct . . . maar worden dan plotseling bijna omvergelopen. De man met de hoed heeft van het onbewaakte ogenblik gebruik gemaakt en is de deur uit, voordat de anderen er erg in hebben. „Houd hem!“ schreeuwt de afdelingschef, overeindspringend.

Een van de agenten stuift de vluchteling na, de andere vraagt zenuwachtig: „Signalement alstublieft . . .” maar de achtergeblevenen zijn nog te beduusd om een woord uit te brengen.

Dan begint de agent zelf maar vast: „Lang ongeveer een meter tachtig, bruine schoenen, donkere broek . . .” maar weet dan niet verder meer en Oleng vult haastig aan: „Regenjas grijs met swarte punt uit sak, gezicht rood, hoed donkerbruin, met swarte bandje . . .”

Dan krijgt hij een por van Ateng, die hem nadoet: „hoed donkerbruin met swarte bandje,” en dan gieren ze allebei, op van de zenuwen.

De tweede agent is nu ook weggehoud en de afdelingschef staat te redeneren met de dappere dievenvanger van zoëven. Berends vader praat een ogenblik met de dames, wrijft de jongens lachend over hun bollen en gaat dan bij de heren staan.

Atengs moeder lacht ook alweer, maar Anita trekt haar broertje boos aan zijn oren.

„Moest je weer gek doen?” berispt ze hem. „’t Is ook altijd wat met jou.”

„Nou, maar wij hebben toch maar netjes die dief gemaskerd!” zegt Oleng trots.

„Ontmaskerd bedoel je zeker,” verbetert Anita nog een beetje zuur, maar toch al minder boos.

Nu de benauwde ogenblikjes voorbij zijn, willen de jongens toch eigenlijk wel graag dit kantoortje weer uit.

„We moeten nog een schrift en een waterpistool kopen,” zegt Ateng extra hard, „en straks moeten we naar de bus . . .”

Bij het woord „bus” draait Berends vader zich weer naar hen toe.

„Als u nog boodschappen moet doen, mevrouw,” zegt hij tegen Atengs moeder, „mag u met de jongedame wel gaan, maar de afdelingschef wilde graag de jongens nog even hier houden. Ze moeten de agenten straks precies vertellen wat er gebeurd is.”

„En het schrift en het waterpistool dan?” vraagt Ateng weer.

„O, moesten jullie nog wat kopen?” De afdelingschef is nu een en al vriendelijkheid. Hij laat een heleboel schriften en waterpistolen aanrukken en de jongens genieten bij het uitzoeken van hun spuitwapen. De goedkoopste kost vijftiennegentig cent, maar ze krijgen elk de mooiste en de duurste die erbij is en Oleng mag zijn gulden in zijn zak houden! Bovendien mogen ze ook ieder nog een dik schrift meenemen, zodat Otjes kwartje ook niet uitgegeven hoeft te worden.

„Patat . . .” lispelt Oleng met glinsterende ogen.

Dan komt een van de agenten weer binnen en tegelijk met hem de directeur van het warenhuis. Hij is dik, rond en rood en ziet er vrolijk uit. Naar het verhaal van de jongens luistert hij aandachtig.

Als hij daarna de beide jongens en de moeder bedankt, moet Oleng maar steeds naar dat ene knopje van zijn strakzittend vest kijken. Als hij diep ademhaalt, springt het eraf . . . Waar zal het heenspringen, dan zal ik het opvangen . . . bedenkt Oleng, van zijn handen vast een kommetje makend. Daardoor hoort hij niet precies wat de directeur allemaal zegt en als dan ineens in het kommetje van zijn handen een witte envelop belandt, kijkt hij alsof hij het sterretjes ziet regenen.

„. . . nog voor een dikke honderd gulden gestolen.” Die

woorden van de directeur vangt hij nog net op. En daarna: „Dit is voor jullie samen. Maak maar open.”

Maar dat doet de jongen niet.

Alsof hij een schaalpje soep vervoert, loopt hij naar Atengs moeder en vraagt haar, de envelop in haar tasje te bewaren. Dan geeft hij de directeur een hand en bedankt.

Ateng volgt zijn voorbeeld. Nu de andere heren nog groeten en dan mogen ze gaan.

Buiten springt Berend op hen af, die natuurlijk alles nauwkeurig van hen wil horen.

„Naar de auto maar!” roept zijn vader en de jongens lopen druk pratend vooruit.

Atengs moeder en Anita lopen met meneer mee, die vertelt dat de wegloper op het politiebureau zit en zijn diefstallen bekend heeft. Er was nog veel meer in zijn zakken gevonden dan alleen die vulpen, zeiden de agenten.

Als ze bij de auto komen, zitten de jongens glunder met hun drieën uit een zak patat te eten, waarvan Berend de mayonaise betaald heeft. Oleng krijgt telkens een tik op zijn vingers omdat hij steeds probeert, voor zijn beurt te nemen.

Zo komen ze koninklijk in de slee van meneer Salomons het kamp binnenrijden. Ze speuren uit de raampjes naar hun vrienden, maar die zien ze niet.

Voor de deur van Atengs barak staat zijn vader, die verbaasd naar de aanschuivende auto staart.

Als de jongens eruit rollen en hem onmiddellijk het verhaal willen doen, weert hij glimlachend af: „Jaja, stil maar, ik weet het al!”

Natuurlijk weet hij het al! De bus met de andere kampbewoners is eerder teruggekomen en allicht hebben een paar familieleden het opstootje bij Thomassen meege maakt.

Maar de kennismaking met meneer Salomons is leuk.

En of die nu veel tijd heeft of weinig, hij moet even binnen komen, koffiedrinken en praten.

„Hè,” zegt Berend, „nu ben ik toch nog eerder in het kamp dan jullie bij ons. En wat ruikt het hier lekker!” Nog even kijkt Oleng hem argwanend aan.

„Knoflook . . .” denkt hij weer en hij ziet nog het pleistergezicht van vlinderdasje. Maar nee, Berend is toch anders. Dat merkt hij aan heel zijn manier van doen. Als na een kwartiertje zijn vader hem roept om te vertrekken, nemen de jongens afscheid met een hartelijk: „Nou dag, tot ziens hè, volgende week zaterdag!”

8 De inhoud van de envelop

Maar zo gauw de auto het kamp uitgesuisd is, komen de vrienden tevoorschijn: Otje, Noes en Manneke het eerst. Een paar ooms en tantes zijn naar Atengs moeder gelopen en nu wordt het avontuur van de jongens nog eens druk bepraat.

Omdat het in de barak nauw is en donker, gaan de vrienden naar buiten. Oleng duikt tussen de mensen door alsof hij weer in het warenhuis rondsluipt.

„Zo ging dat,” vertelt hij, woest met zijn ogen rollend en achter alles wegschuilend wat hij maar ziet. Maar als hij tussen de schoon gewassen sarongs van tante Mata wil kruipen, jaagt deze hem met een boze schreeuw bij haar waslijn vandaan.

„Wat een dikke politievrouw!” grinnikt hij oneerbiedig. Tante Mata schommelt nu ook in de richting van Atengs moeder en de jongens rennen Oleng achterna, die op huis aangaat.

„Zo zakkenroller!” begroet zijn vader hem daar, en Doppie begint meteen uit te varen: „Zie je wel dat hij aan mijn brillantine gezeten heeft! Zijn haar staat stijf rechtop!”

„Ach klets!” weert Oleng af. „’t Was maar een heel klein likje en weet je wat . . .” hij haalt de gulden uit zijn zak en geeft die aan zijn broer, „alsjeblieft, dan kan je nieuw vet kopen.”

„Die Oleng!” zegt Doppie verrast en grijnst alweer. „Heb je dan geen wa . . . hé, ben je betoeterd!”

Een dikke straal water spuit midden in zijn gezicht en Oleng maakt schaterend dat hij wegkomt.

„Mispunt!” raast Doppie en wil achter hem aan. Zijn hoofd druipt en zijn keurig overhemd is kletsnat.

„Moet je niet naar je meisje?” plaagt Oleng op een afstandje, zwaaiend met zijn prachtig spuitwapen.

„Hij heeft tóch zo’n ding!” zegt Doppie dan verbaasd, de druppels van zich afschuddend. „Je bent een kwast!” roept hij en gaat zich dan gauw verkleeden, anders komt hij te laat voor zijn afspraak.

Maar nu moet Oleng binnenkomen. Hij krijgt een draai om zijn oren en wordt dan onmiddellijk ondervraagd over zijn belevenissen van die middag. De vrienden zijn mee naar binnen geglipt en daar komen Bottie en Hanok ook aangehold. In de kamer staat Anita nog te vertellen. Ook hier zitten een paar ooms en tantes te luisteren. De jongens maken hun verhaal hoe langer hoe mooier. „’t Was zo’n lelijkerd!” zegt Ateng, net doend alsof hij griezelt. „Zijn zakken puilden uit van de gestolen spullen . . .”

„. . . en in zijn hand had hij een mes” vult Oleng aan, met glimmende ogen van pret.

„Van plastic zeker, hè” spot zijn moeder, naar de glinsteroogjes van haar zoon kijkend. Maar die doet of hij niets hoort en fantaseert verder: „Hij probeerde ons in de hoek te lokken, maar ik zag . . .”

„Niet waar, ik zag zijn helpers het eerst!” roept Ateng en trekt zijn pistool.

„Zeg, nu hier niet nóg eens een waterballet hè!” waarschuwt Anita, „en hou alsjeblieft op met die kletspraatjes. Niemand gelooft ze, want ik heb het echte verhaal al lang verteld.”

„Kletspraatjes!” brommen de jongens. Dan wordt er op de deur getikt en Atengs ouders komen binnen, breed glimlachend tegen al de mensen in de kamer. Terwijl iedereen weer druk gaat praten, verdwijnt Anita naar de keuken om koffie te zetten.

Atengs moeder zegt tegen de jongens: „Weet je wat jullie vergeten hebben?”

„Vergeten?” Waterpistool, schriften, patat, Berend en auto . . . alles hebben ze gehad! Niet-begrijpend kijken ze elkaar aan . . .

„Knip!” doet het tasje op de schoot van Atengs moeder. Ineens weten ze 't weer. „De envelop!” zeggen ze tegelijk, glunderend.

Weer wat nieuws! De vriendjes, de ooms en tantes, allen kijken nieuwsgierig naar de vingers die de envelop openritsen, erin graaien en . . . een briefje van honderd gulden tevoorschijn halen.

„Jààh!” is de eerste kreet, die opklinkt. En dan: „Voor óns sámen!”

Indianengehuil van de jongens en een woeste krijgsdans om de tafel. „Honderd gulden voor ons samen! Hij vijftig en ik vijftig, hoerááá!”

Olang is kopjeduikelend onder tafel verdwenen en Ateng danst als een dolleman tussen de mensen door, iedereen grijpend, waar hij hem maar grijpen kan. Ze weten van opwinding niet wat ze moeten doen, totdat Olang's vader buldert: „Nóu, zég!!”

Dan worden ze langzaam rustig. De grote mensen sturen hen naar buiten, maar eerst vraagt Olang nog: „'t Is toch echt voor ons, hè?”

„Ja natuurlijk,” lacht Atengs moeder plagend, „hier, wil je vast een zakje chips gaan kopen?”

Daar schrikt de jongen voor terug. „Nee hoor,” zegt hij, „al dat wisselgeld. Stel je voor dat ik alleen maar kwartjes en dubbeltjes terugkrijg. Kom mee,” wenkt hij naar zijn vrienden, „dan kunnen we bespreken wat we ermee doen zullen.”

Zo krijgen de grote mensen tenminste even tijd om de koffie te drinken, die Anita juist klaar heeft.

Maar buiten begint het lawaai pas goed. Wat kun je al niet voor honderd gulden kopen? Al schreeuwend en elkaar duwend lopen de jongens de weg af en iedereen luistert alleen naar zichzelf.

„Een gitaar!” gilt Oleng, die als een pias met z'n benen loopt te zwabberen. „Dan ga ik leren spelen en een schoolband oprichten . . . of Doppie vragen of ik in zijn bandje mag!” Daar doorheen raast Bottie: „Een elektrische trein, man, voor jullie samen! En van al je zakgeld rails kopen.”

„Nee jongen, een net voor badminton!” joelt Otje. „Met een heleboel rackets en van die veerballetjes. We trainen elke dag en dan worden we kampioen van Nederland!” Plannen genoeg en ieder vindt zijn eigen idee het mooist. Ateng is de enige, die niets zegt. Hij grinnikt een beetje om het geloei van de anderen en kan door al die herrie zelf zo gauw niets bedenken. Totdat . . . Plotseling blijft hij stokstijf staan. Voor het huis van oom Stoom. Ooms twee zoons, die in de stad werken, zijn nu thuis, zoals elke zaterdagavond. En voor de ramen staan: . . . twee blinkende sportfietsen! Atengs ogen glinsteren. Dát is het! Die had hij al lang willen hebben, en nu is de kans er. Een sportfiets! Samen met Oleng! Stel je voor, zo'n fijn licht karretje helemaal voor hen beiden! Fietsen over de bospaden! Hard rondracen door het kamp, om het snelst rijden met Hanok op dat oude vehikel van z'n vader . . .

Hij merkt niet eens, dat zijn vrienden zonder hem zijn doorgelopen. Dat hun gekakel verstomt als ze ineens Ateng missen. Dat ze roepen, terugkomen . . . en dan even stil als hij naar de fietsen gaan staan kijken, handen in de zakken.

„Ja!” zegt Oleng dan hardop. Hij heeft al lang begrepen waarom zijn vriend daar is blijven staan alsof zijn voeten zijn vastgeplakt. En als Ateng naar hem kijkt, komt er een brede grijns op zijn olijk gezicht.

Ook de anderen snappen wel, wat de twee geluksvogels bedoelen. Maar Bottie haalt zijn neus op en zegt minachtend: „Waardeloos.”

Even kijken de jongens verbaasd, maar dan plaagt Noes: „Dat zeg jij nou maar omdat je nog niet bij de trappers kunt, hè. Jij bent nog zo kl . . .”

„Oh, wèlles!” vliegt Bottie op. Hij stuift op Noes af, kijkt hem met zijn fonkelende oogjes aan en schettert: „Jij kan amper fietsen hè, maar ik durf wel op dat hoge ding van mijn vader, o zò!”

„Laat zien!” doet Noes uitdagend, maar ook een beetje boos, want wat Bottie zei, is waar, hij kan 't niet.

„Vader is zelf gaan fietsen,” zegt de kleine herrieschopper spijtig.

„Ahá . . .”

„Nee Noes, echt waar, Bottie fietst goed,” zegt Hanok en de anderen proberen ook, de dreigende ruzie te sussen. Hun groepje vecht niet onder elkaar, hoewel Noes weleens vervelend kan zijn.

„Hij gelóóft het niet!” Bottie stampvoet, „en daarom zal ik het hem laten zien, hier op deze fiets.”

Kordaat stapt hij op de fietsen toe en neemt de grootste. „Niet doen jò!” waarschuwt Manneke. „Hij is niet van jou, als er wat mee gebeurt!”

Maar Bottie wordt hoe langer hoe bozer. „Jij gelooft het zeker ook niet, hè!” schreeuwt hij woedend. „Gelukkig is oom Stoom van onze familie, Jos zal het heus niet erg

vinden als ik even zijn fiets leen. Dan weten jullie tenminste dat ik niet sta op te scheppen!"

Zijn kuifje komt net boven het stuur uit, maar hij wurmt zijn korte beentjes tussen de stang en rijdt weg, nog voordat de anderen iets hebben kunnen zeggen. 't Gaat prima. Bottie rijdt kaarsrecht op de bushalte af, maakt daar een keurige grote bocht en komt triomfantelijk weer terug. Zijn kopje danst boven en onder het stuur, op-en-neer, op-en-neer, eigenlijk geen gezicht! De jongens staan erom te giechelen. Oom Stoom en zijn twee zoons komen ook even in de deuropening kijken. Jos roept: „Gaaf ie lekker, Bottie?" en verdwijnt dan weer.

„Stééngood," zegt Manneke eerlijk bewonderend. Maar nu willen de anderen ook een ritje maken. Ateng eerst. Die kan gemakkelijk een van zijn lange benen over de stang zwaaien en zelfs bijna op het zadel zitten! Otje en Hanok gaan ook, maar Noes en Manneke niet. „Dank je feestelijk, als er wat aan komt," zeggen die voorzichtig. Bottie zegt nog zachtjes iets lelijks, maar de jongens doen alsof ze het niet horen.

Olang heeft expres tot het laatste gewacht. Hij is de beste fietser van hun clubje en hij wil graag een paar capriolen uithalen. Eerst gaat hij heel dwaas, net als Bottie, tussen de stang fietsen, maar onderweg slingert hij een been over het zadel en zet de vaart erin. Hij suist het kamp door, zwaaiend om de beurt met de linker- en rechterhand. Zijn krullenkuij staat rechttop boven zijn glunderend gezicht.

„Toe dan Olang, zet hem op!" joelen de vrienden als hij voorbij stuift. Om de bushaltepaal vliegt hij, in de struiken . . . néé, hij haalt de bocht!

„Daar komt ie weer. Kijk die Olang! Trappen dan jongen!" gillen de jongens. Hij is weer vlak bij hen . . .

„Oe-woef-woef-woef!!" daar schiet de grote wolfshond van oom Tjapei de straat over.

„Pas op, Olang!!"

Te laat. De jongen botst in volle vaart tegen het beest op. Het dier gaat te keer, jankt, blaft . . . De vrienden schreeuwen, Oleng gilt . . .

Klets, daar zwiert de fiets over de straat, Oleng eronder. Eén wiel draait nog, het andere is verbogen.

„Adòe, Oleng, adòe!”

Waar al die mensen zo plotseling vandaan komen, weet niemand, maar in een ogenblik staat er een hele kring geschrokken kijkers midden op de weg. De hond is afgedropen, staart tussen de poten.

Oleng ligt op zijn zij. Kreunend schuift hij de fiets van zich af en betast dan zijn linkerwang. Die is lelijk geschaafd. Zijn hand en zijn knie bloeden. Maar hij huilt niet. Op zijn onderlip bijtend, komt hij overeind. De jongens hebben zich tussen de mensen doorgewrongen en trekken nu aan hem, kloppen hem af en beklagen hem.

„A doe zeg, dat was een val! Doet het veel pijn? Kun je lopen? Die snerthond ook! . . . Je been is toch niet gebroken hè, of je arm?” Maar Bottie, Manneke en Ateng, die al gezien hebben dat het met Oleng niet zo erg is, proberen de fiets recht te zetten. Die is er verschrikkelijk aan toe.

„Stuur krom . . .” mompelt Manneke.

„Kijk dat voorwiel eens!” schrikt Ateng dan.

„Ja, en die kettingkast, helemaal gescheurd!” Botties stem klinkt angstig. Wat zullen ze op hun kop krijgen! Hij, Bottie nog het meest, want hij is met rijden begonnen.

Als ze de fiets willen wegrijden, zien ze dat een trapper helemaal tegen de kettingkast aanzit. Heel even moet Bottie giechelen om dat malle kromme wiel, dat slingerde-slanger ronddraait, maar dan denkt hij weer aan Jos en zegt benepen: „Nu moeten we hem terugbrengen.” Daar komt Oleng aangestrompeld. De mensen kijken nog even naar hem, schudden hun hoofd als ze de ge-

havende fiets zien en gaan dan weer terug naar de plaatsen waar ze vandaan kwamen.

Met beteuterde gezichten staan de jongens om het verongelukte karretje. Van weggrijden is geen sprake meer. Alles kraakt en knerpt en het kromme voorwiel zit telkens vast.

Olang bet met zijn zakdoek beurtelings zijn wang, zijn handen en zijn knie. Maar lang treuren kan hij niet. Als hij daar de vrienden zo sip en stilletjes bij elkaar ziet staan, schiet hij in de lach. „'t Lijkt wel of jullie allemaal wat in je broek hebben gedaan!” spot hij.

Bottie giechelt weer en Otje en Noes grijzen ook even. „Spot jij maar!” zegt Manneke ernstig, „maar voorlopig is Jos zijn fiets kwijt. Betaal jij de schade?”

Schade? Betalen? Wie, wat . . . Aan zulke dingen denkt natuurlijk alleen dat kalme, serieuze Manneke. De anderen kijken elkaar aan, alsof ze deze kant van de zaak nu pas ontdekken. Verhip . . .

„Betaal ik de schade?” vraagt Olang aan zichzelf, met diepe rimpels boven zijn wipneus. „Heb ik geld?” Bij het woord geld wordt zijn gezicht als bij toverslag weer helemaal vrolijk. „Ja, natuurlijk heb ik geld!” roept hij. „Kom mee, Ateng, mijn helft van de beloning moet dan maar naar Jos. Nou bof ik toch nog, hè?”

Zijn vriend ziet nog niet direct, waar die bof dan vandaan moet komen. Hij weet alleen dat zijn vijftig gulden nu lang niet genoeg zullen zijn voor een fiets en daarom sjort hij balorig aan het kapotte vehikel, dat ze nu eerst naar Olangs huis slepen. Daar zitten de grote mensen nog te praten. Even denkt Olang aan de straf, die zijn vader hem misschien zal geven, maar dan stoot hij de kamerdeur open en zoekt half lachend, half verlegen, met zijn ogen Atengs moeder.

Meestal praten grote mensen gewoon door, als er kinderen binnenkomen. Maar nu zijn ze ineens allemaal stil. Olang ziet eruit alsof hij behoorlijk gevochten heeft.

Maar aan de schrammen en de bult op zijn voorhoofd ziet zijn moeder direct, dat er wat anders gebeurd is. Ze laat de jongen z'n verhaal doen, dat telkens onderbroken wordt door kreten van de anderen. En als hij verlegen eindigt met: „. . . ja, nu moet ik mijn vijftig gulden maar aan Jos geven voor zijn fiets,” blijft ze verdrietig naar hem zitten kijken. Zo'n woesteling toch! En hij kon zo goed een nieuwe broek en een paar nieuwe schoenen gebruiken . . .

Maar vader, die zijn zware wenkbrauwen al boos had samengetrokken, kijkt zijn zoon niet onvriendelijk aan. „'t Is goed dat je zelf begrijpt, wat je te doen staat,” bromt hij. „Een aardigheidje voor jezelf zal er wel niet meer overblijven van dat geld en dat lijkt me straf genoeg voor je onbesuisdheid. Wat zei Jos?”

„We . . . we zijn nog niet bij hem geweest,” stottert Oleng verlegen. „De fiets staat hier.” Met een hoofdknik wijst hij naar de buitendeur en onmiddellijk gaan de mannen de schade bekijken. Ze mompelen en iemand zegt: „Als vijftig gulden maar genoeg is om hem te repareren.”

Dan gaan de jongens naar het huis van oom Stoom. Schoorvoetend, het vehikel half rijdend, half dragend tussen hen in. Hoe dichter ze bij het huis komen, des te langzamer gaan ze lopen.

Er staan mensen voor het huis. Wie weet, hebben die al verteld van het ongeluk. Aan de ene kant wel fijn, dan hoeven zij Jos die schok niet meer te geven. Ja . . . daar zien ze hem uit het groepje tevoorschijn komen.

„Zal ik vooruitlopen?” vraagt Oleng zacht. Hij knijpt hem als een ouwe dief, maar wil nu toch liefst maar zo gauw mogelijk het pak slaag krijgen, dat hij verwacht, om ervan af te zijn . . .

Bibberende Bottie denkt: „Die Oleng durft, oom Stoom heeft harde handen . . .” Hij ziet hoe Jos de jongen in zijn nekvel grijpt en hij zakt haast door z'n knieën van

angst. Straks zullen zijn benen zich omdraaien en zal hij er vandaar gaan . . . Maar hij wil niet laf zijn, hij wil, net als Oleng . . .

Hé, Jos laat z'n slachtoffer los. Ze staan stil, de andere mensen voor het huis van oom Stoom gaan naar hen toe. Nu nadert ook de kleine optocht met de fiets.

Zonder een woord te zeggen, loopt Jos erheen, betast zijn karretje, buigt een paar spaken recht, trekt aan de vastzittende trapper en kijkt om zich heen. Oom Stoom is er ook bij komen staan. Bottie is ineengekrompen achter Ateng, waar hij als een boef zijn vonnis staat af te wachten.

„Verschillende dingen kunnen we zelf repareren,” bromt de grote dikke man, „en die vijftig gulden lijken me ruim genoeg voor de rest. Maar jij, kleine aap . . .” nu zoekt hij zijn neefje, dat met angstige zwarte kijkers naar hem opkijkt, „. . . jij bent eigenlijk de hoofdschuldige hè.” Hij grijpt Botties arm en schudt het ventje heftig door elkaar. „Jij moet maar eens afleren te denken dat alles familie-eigendom is en daarom gratis door jouw kornuiten kan worden afgejakkerd!”

„Niet gratis, oom!” roept Oleng nu. Hij heeft zo'n medelijden met zijn doodsbenauwde vriendje, dat hij de kleine Bottie wel uit die grote handen zou willen wegtrekken. Hij stoot Jos aan en die zegt glimlachend tegen zijn vader: „Laat u hem nou maar, deze onverwachte schadevergoeding is toch wel genoeg.”

„Ja, 't is dat je vriend nu vijftig gulden betaalt,” snauwt oom Stoom, „anders had ik jou nog wel mores geleerd. Maar nu hoop ik, dat je voortaan afblijft van dingen die niet van jou zijn, begrepen?”

Als de vingers zijn arm iets lossen laten, rukt Bottie zich los en rent weg, zo vlug als zijn beentjes hem dragen willen.

Het groepje mensen slentert terug naar het huis van oom Stoom. De jongens dragen nog steeds de fiets, die

nu alweer een beetje kan rijden, nadat Jos er wat aan verbogen heeft. Deze zegt tegen Oleng: „Ik ben blij met dat geld, weet je, want zelf heb ik ook lang moeten sparen voor deze fiets en al die onkosten had ik niet kunnen betalen.”

„Eigenlijk zijn die dingen van tegenwoordig niks waard,” zegt zijn vader. „Vroeger bij ons op Ambon had je solide fietsen. 'k Weet nog wel dat mijn vader er een overnam van een vertrekkend militair. Maar hij kon niet fietsen, en omdat hij goeroe ¹⁾ was in het dorp, moest hij het 's nachts leren, anders zou iedereen hem uitlachen . . .” Oleng geeft Ateng een por. De jongens sjouwen hun vrachtje wat dichtër naar oom Stoom toe want nu komt er weer een pracht verhaal. Met glimmende ogen luisteren ze naar de avonturen van de dorpsonderwijzer op Ambon, die in het maanlicht fietsen leerde, geen boompje voorbij kon en geen sloot links of rechts kon laten liggen, zonder ertegen of erin te rijden . . .

Schaterend zetten ze de kapotte fiets tegen het huis en als Jos vraagt: „Gaan jullie nog even mee limonade drinken?” zeggen ze: „Graag!”

Glunder schuiven ze mee naar binnen, hopen op nog meer gekke verhalen.

En Oleng? Die is zijn vijftig gulden alweer vergeten en als hij, luisterend naar oom Stoom, gierend op een stoel wil neerploffen, gaat hij ernaast zitten. Au! zijn hoofd knotst tegen een kast. Met grote beduusde schrikogen kijkt hij rond.

„Hier,” zegt Jos, de lachtranen wegvegend. Hij grabbelt in zijn portefeuille en haalt er een tientje uit. „Jij moet maar voor clown gaan studeren. Ik heb nog nooit iemand gezien die zo'n beweeglijk gezicht heeft als jij. Zó lach je, zo zit je klaar om te huilen. Ik heb toch die vijftig gulden niet helemaal nodig voor de fiets.”

---

¹⁾ goeroe = onderwijzer

„En toch ben jij een bofferd,” zegt Ateng tegen Oleng, als de jongens weer op straat lopen.

„Ja hè,” antwoordt zijn vriend jolig, even inhoudend en dan Ateng een gemoedelijke schop tegen diens achterwerk verkopend. „Eerst vijftig gulden krijgen, dan een fiets in puin rijden, die vast wel tweehonderd waard is en dan ook nog een tientje opdoen inplaats van een pak slaag.”

Maar voordat Ateng hem de schop kan teruggeven, hoort hij zijn moeders stem. Ook Manneke en Noes worden naar huis geroepen en dan zoeken de anderen ook hun barak op.

9 Als de lente komt . . .

De dagen gaan voorbij. Het wordt kouder. De novemberstormen rukken de laatste bladeren van de berkebomen en het rood en goud van de beukenbossen verkleurt tot triest grauw-bruin. Door de regen ontstaan er grote modderpoelen in het slecht geplaveide kamp en een jongen zonder laarzen is eigenlijk maar een halve jongen meer, want hij kan niet meedoen met het leuke winterspel: plasje-springen.

Zelfs de vrolijke Oleng heeft een hekel aan de koude dagen. Zijn moeder heeft wel wollen truien voor hem gekocht, maar als ze 's morgens zo'n ding voor hem klaarlegt, weet hij al van tevoren, dat de dag slecht zal aflopen. Liever draagt hij vier katoenen pullovers over elkaar dan één zo'n naar wollen kriebelding.

Als het gaat vriezen of sneeuwen, ja, dan is er weer wat pret te beleven. Dan trek je twee katoenen truien aan en nog z'n kriebelvest want . . . 't is toch echt wel lekker

tegen de kou. Baantje glijden op zo'n poel is fijn! En vesting-veroveren na zo'n sneeuwbuï is knots!

Maar Trixie, het zusje van Ateng, loopt dan huilend en bibberend van de kou onder de jas van haar broer naar school. Haar lichtbruin gezichtje ziet grauw en juf moet haar wel een kwartier lang naast de kachel laten zitten, voordat de fijne vingertjes weer een pen of een potlood kunnen vasthouden.

Ach, die winter . . . komt er nooit een eind aan? De verwarming in de barakken is gloeiend heet. Oom Stoom stookt wat hij kan, maar de snerpemde oostenwind snijdt door de houten wanden en als er geen kacheltje naast brandt, hebben de mensen het nog koud.

Nu, nog meer dan anders, gaan de gedachten van de vaders en moeders terug naar hun geboorteland. En de kinderen luisteren naar hun verhalen, die zo mooi zijn, dat je er zelfs een beetje warm van wordt. Maar gelukkig gaat de winter voorbij. Als na de stille, warme, blijde kerstdagen de eindeloze nachten wat korter worden, zeggen de ouders tegen elkaar: „We gaan de goede kant weer op! Nog even geduld . . .”

Af en toe komt de zon nu om een hoekje kijken. Soms steekt Oleng zijn tong uit en zegt smalend: „Akelig, gierig zonnetje dat je bent! Je lijkt wel op tante Mata, die een grote trommel vol snoep heeft, maar ons een heel klein zuurtje geeft, als we bij haar op bezoek komen!” Maar langzamerhand worden ze vriendelijker tegen elkaar, Oleng en de zon.

Op een dag in maart krijgen ze alle soorten weer, die hier in Nederland voorkomen: regen, sneeuw, storm, motregen en zon, terwijl de dag begon met een laag groezelige, potdichte mist. Toen Oleng die morgen op de kalender keek, zei hij: „Maart, zo, dat gaat naar de zomer toe. Bloesje aan maar.”

Maar zijn moeder waarschuwde: „'t Is koud jongen, er hangt mist. Trek een trui aan!”

Nou vooruit dan, wéér die trui, die groengestreepte, en die blauwe er overheen. Maar buiten in die kille damp rilde hij en hij stooft terug naar binnen om voor de zoveelste keer die dikke zwarte trui van Doppie aan te hijsen. De kol bleef onder zijn neus zitten. Nijdig was Oleng die morgen naar school gestapt.

Nu is het middag. De zon speelt verstoppertje tussen de hagelbuien en regenvlagen door. Oleng heeft geteld: al veertien keer gleden een paar zonnestraaljes het schoollokaal binnen. En elke keer heeft Oleng stiekem even gewuifd. De vijftiende keer ziet juf het.

„Wie groet jij daar, jongen?” vraagt ze.

„De zon, juf,” zegt Oleng met een stalen gezicht.

„O, en hoop jij dan dat ze terugzwaait?”

De kinderen lachen.

„Nee juf, maar als ik vriendelijk ben, komt ze misschien vaker terug.”

„O.” 't Lijkt wel of hij het echt meent, denkt juf, want eigenlijk vindt ze zijn antwoord wel een beetje brutaal. Maar als dan ineens weer de hagel door rukwinden tegen de ruiten wordt geslagen, ziet ze Oleng zo teleurgesteld kijken, dat ze hem het antwoord van zoëven maar niet kwalijk neemt.

Even later wordt er op de deur getikt en komt de hoofdonderwijzer binnen. Hij heeft een map papieren bij zich en praat een ogenblik zachtjes met juf. Samen bekijken ze de papieren. Juf knikt en kijkt blij, maar de hoofdmeester zucht: „Het kan erg leuk zijn, als we het weer meehebben. En dat is zo dikwijls helemaal niet het geval.” Toch trekt hij een vrolijk gezicht als hij aankondigt: „Jongelui, het wordt weer lente, hè.”

„Ja meester, eenentwintig maart!” zeggen een paar van de pientersten.

„Mooi zo. En wat doen we altijd als het lente is?”

„Uitstapje maken, meester! Schoolreisje!” De hele klas is in rep en roer. Nu gaat het er op lijken. Schoolreisje,

dat betekent: pretmaken buiten! De eerste vier klassen gaan nooit zo erg ver weg, maar 't is toch altijd oergezellig, met hun allen in bussen zingend een eind te gaan toeren.

En als meester erover begint . . .

De kinderen weten nog alles van vorig jaar en ze praten er opgewonden over: hoe slome Wempie en Dorthijs samen op een ezeltje moesten en hoe Oleng cowboytje wilde spelen op een bok die niet wou lopen . . .

De juf laat hen even doen.

Meester heeft wel een middeltje om hen stil te krijgen. Uit zijn map haalt hij een grote stapel platen en hij laat stukjes ervan van zijn handen achterover hangen, zogenaamd om aan juf te laten zien. Maar de kinderen worden nu ook nieuwsgierig en dringen naar voren.

„Zo,” zegt de meester verwonderd, „willen jullie toch wel weten waar we naar toe gaan?”

„Ja, ja, ja!” roepen ze allemaal.

„Nou dan . . .”

In een ommezien is alles op z'n plaats en stil.

Een sprookjesbos, een diergaarde en een speeltuin staan er op het programma. En iedereen die meewil, moet tien gulden betalen. Dat kan geleidelijk gebeuren, want het duurt nog wel een maand of drie voordat ze gaan. De platen, die meester laat zien zijn zo fantastisch, dat er weer een orkaantje in de klas losbreekt. Het is maar goed, dat dit het laatste schooluur is, want ook nadat meester verdwenen is, kan niemand zijn gedachten meer ernstig bij de lessen houden.

De club van Oleng en Ateng, die door de klas verspreid zit, seint voortdurend kleine berichtjes over en weer. Als de bel gaat, drommen de kinderen haastig naar buiten.

Oleng ziet niet eens, dat de zon voor de zestiende keer om een wolkrandje gluurt. Hij en zijn kornuiten lopen als een trosje zwaaiende armen en benen het schoolplein

af. Eerst thuis vragen of ze mogen en dan . . . plannetjes smeden!

10 Zó gemakkelijk gaat het niet!

Het duurt nog wel twaalf weken voordat de eerste vier klassen hun uitstapjes maken. Iedereen heeft iedereen geholpen bij het opbrengen van de benodigde tien gulden en alle kinderen gaan mee, behalve een paar kleintjes die niet tegen busrijden kunnen.

Om kwart voor acht komen twee grote bussen het kamp inrijden en precies om acht uur zwaaien de vaders en moeders hun blijde kinderen uit.

Ze treffen het bijzonder: de zon schijnt en de lucht is blauw. Maar op de wegen liggen nog plassen en kuilen vol water van de stortbuien van gisteren.

Op de achterbank van de eerste bus zit de bende van klas vier, met Oleng als aanvoerder. De jongens zitten achterstevoren te zwaaien en lange neuzen te maken naar de tweede bus. De chauffeur trekt gekke gezichten terug en Bottie probeert hem na te doen.

Noes heeft een stukje krijt en doet hevig zijn best om op de achterraut in spiegelschrift te schrijven: bus twee is gek. Na heel veel moeite lukt dat, maar dan neemt de chauffeur wraak. Half lachend, half boos steekt hij zijn vuist op, en als hij zijn kans schoon ziet . . . rijdt hij in volle vaart bus één voorbij!

Dan valt er voor de jongens op de achterbank niks meer te plagen, alleen elkaar. Dat doen ze dan ook prompt. Otje ontdekt op een strooptocht in Mannekes tas een zak vol kadetjes en neemt er stiekem een. Er zit gebakken ei tussen.

„Jò, wat lekker!” doet Ateng hongerig. „Geef mij ook wat!”

„Ja hoor, hierzo, 't is toch niet van mij.”

Juist wil hij de zak doorgeven als Manneke de diefstal ontdekt en als een panter op zijn brood afspringt. Bottie trekt partij voor hem en grist Otjes tas onder diens zitplaats vandaan.

„Hier Man,” schettert hij, „Otje heeft spekkoek!”

Maar dan graait Hanok naar Botties tas, en Oleng geeft die van Noes een schop, zodat de sinaasappelen door de bus rollen en een zak snoepjes openbarst voor de voeten van meester Hagen. Vijf, zes kinderen duiken naar de snoepjes en als Noes zijn bezittingen komt ophalen, vindt hij alleen een lege zak. Tjongejonge, wat is hij kwaad! Maar de meester zegt: „Jongens, dat is flauw. Laten we eerlijk Noes zijn snoepjes teruggeven. En wie er al een in zijn mond heeft, moet er iets van zichzelf voor in de plaats geven, ajò!”

Voor in de bus hangt een hele bundel papieren zakken waarop staat: voor wagenzieken. Een ervan trekt hij eraf, de hele bus rondgaand. Als hij bij de achterbank komt, is de zak vol!

„Dank u wel meester,” mompelt Noes en hij kruipt verlegen tussen zijn vriendjes. Die zitten allemaal te eten en angstvallig hun eigen tas te bewaken. Ze zijn plotse-ling opvallend rustig geworden en bijna net zo zoet als de kleintjes van klas een die voor de eerste keer mee mogen. Ateng zit na te denken over wat juf vanmorgen in de klas nog gezegd had.

„We gedragen ons netjes, we gehoorzamen onze groeps-leider of -leidster en . . . als het kan, vechten we niet.” Dat laatste. Als het kan, vechten we niet. Op het schoolplein vechten weleens jongens omdat ze boos zijn op elkaar. Maar dat soort knokpartij bedoelt juf niet. Op schoolreisjes vechten Ambonese jongens niet met elkaar, wel met Hollandse jongens. En dat is het hem nou juist. Dat gebeurt altijd. Waarom eigenlijk? Terwijl de meesters en de juffrouwen er altijd voor waarschuwen als ze weggaan.

„Ze vinden ons gek,” had Noes vorig jaar gezegd. „Kijk maar hoe ze kijken.”

En toen was het Oleng geweest, die een jongen op zijn gezicht had getimmerd omdat die op een glijbaan had geroepen: „Die zwarten willen altijd eerst!” Toen was er een hele kluit jongens aan het vechten geslagen.

Ateng denkt aan Berend. Een keer was hij bij hem thuis geweest en dat was gezellig. En Ateng weet heel zeker dat niet alle jongens zulke mispunten zijn als vlinderdasje. Juf had gezegd: „Jullie zijn nu de hoogste klas. Geven jullie het goede voorbeeld en gedraag je rustig op de schoolreis.”

Hele rijen bomen glijden langs de busramen voorbij en soms roepen de kinderen „Jò, kijk eens!” als ze wat leuks zien.

Bottie en Hanok hebben het druk over de speeltuin waar ze vanmiddag heengaan.

„Ik wil de hele middag in de botsautootjes,” zegt Bottie. Hanok grijnst. „En ik op de glijbaan,” zegt hij.

„Knal!” zegt de broodzak van Manneke en de kruimels vliegen de verschrikte jongens om de oren. Manneke lacht. Toen hij zijn laatste kadetje uit de zak had gehaald, had hij het ding stilletjes opgeblazen. En heel onverwacht had hij hem kapotgeslagen.

„Handen omhoog!” schreeuwt Oleng en hij haalt zijn waterpistool voor de dag.

Nu is het Manneke, die wat angstig kijkt en echt zijn armen omhoog doet. Van tussen zijn vingers hangt een halve kadet met een sliert ham eruit.

„Verroer je niet . . .” doet Oleng dreigend, graaiend naar het lekkere broodje.

Maar dan maakt Manneke een schijnbeweging, grijpt het pistool.

„Hahaha! Het is léég!” schateren de jongens. Oleng steekt plagend zijn tong uit, maar Manneke stopt triomfantelijk het hamkadetje in zijn eigen mond.

„Ziezo,” zegt hij, „dat eten hoef ik tenminste niet meer te sjouwen.”

„Sufferd,” lacht Otje. „’t Is pas negen uur en moet je nu voor de rest van de dag zonder eten doen?”

Tja . . .

Nu kijken de anderen ook in hun zakken. Bottie, Oleng en Hanok hebben de hunne ook haast leeggegeten.

„Geeft niet, hoor!” zegt Hanok stoer. „Dan vasten we vandaag maar eens. Daar word je sterk van.”

„Dit lust je zeker niet, hè?” vraagt Noes spottend, zijn zak „voor wagenzieken” onder de neus van de jongens houdend.

„Wat, niet lusten, waarom niet?”

Toverballen, toffees, zuurtjes, koekjes, allerlei lekkers puilt uit de zak. En dat zouden zij niet lusten? Noes draait heel voorzichtig de letters naar boven en dan ziet hij de handen zich terugtrekken.

„Alleen voor wagenzieken,” lacht hij, „dus zorg nu maar eerst dat je goed misselijk wordt.”

Tegen een uur of tien komen ze bij het sprookjesbos. De reus met de lange nek staat voor de ingang op wacht. Hij heeft ogen als eieren met een zwarte punt erin en de kleintjes durven er haast niet voorbij. Griezellig langzaam gaat zijn hoofd omhoog en zijn nek wordt uitgerekt, tot heel, héééél lang . . . en nog staren die ogen, hoog boven hen. „Plòf!” ineens is de nek weer kort en de bolle ogen kijken dreigend de kinderen in het gezicht. Maar aan zijn voeten staan drie vrolijke kaboutertertjes en een vriendelijk stemmetje zegt: „Kom maar gerust binnen, hoor. De reus is niet zo kwaad als hij eruitziet. Maar hij moet over het park waken en daarom steekt hij zijn nek zover uit. Dan kan hij doorhet hele bos kijken. En o wee als hij daar kinderen stoute dingen ziet doen . . .”

„Wat kinderachtig!” zegt Otje minachtend. „Dat is natuurlijk een grammfoonplaat en die houten pierlala kan net zo min iets zien in het bos als wij hier nu.”

Bottie zegt niks, maar hij vindt die reus wel eng. Ze moeten door een poortje over een smal bruggetje. Daar wordt de hele sliert kaartjes gecontroleerd die de meester in zijn handen houdt.

De kaartjesmevrouw lacht vriendelijk en zegt: „Als jullie direct links lopen, zal ik de toverschoentjes voor jullie laten dansen en het koekhuisje van Hans en Grietje opendoen.”

De vierde klas loopt voorop. Die durft het best. Want eigenlijk is dat sprookjesbos toch wel een beetje geheimzinnig. Oleng rent vooruit en wenkt na een ogenblik zijn vrienden voor een donkere grot. Daaruit klinkt zwaar gesnork. Erin ligt . . . de reus van klein Duimpje! Bottie kan niet over hem heen kijken, zo groot is hij, met benen als boomstammen en een laars, waarin Ateng wel recht-op kan staan! Klein Duimpje zit op de punt van de laars. De kinderen drommen er omheen. Telkens als het zware „grrr-grrr”-geluid door de grot rommelt, schrikken de kleintjes.

Plotseling tingelt er een vrolijk wijsje door de lucht. Het komt van rechts . . . daar liggen zomaar twee rode schoentjes, die uit zichzelf gaan dansen!

„Hé, wat gek!” zegt Ateng. „Maar die schoentjes passen precies voor mijn zusje Trixie. Trix!”

Maar Trixie loopt dicht tegen juf aan. Ze vindt al die rare geluiden maar griezelig en van die wippende schoentjes is ze bang.

Terwijl de meisjes hun ogen uitkijken, lopen de jongens zo maar een beetje rond te slenteren. Een heleboel sprookjes kennen ze niet en die mooi of lelijk aangeklede poppen in die paleizen of grotten interesseren hen niet erg. Voor hen uit loopt een andere school, een Hollandse. Die is gelijk met hen bij Doornroosje. In een mooie kamer ligt het prinsesje te slapen. Ze heeft lang, zwart haar, een prachtige, met goud geborduurde jurk aan en een kroontje op haar hoofd.

„Als dat er niet opgenaaid zat, was het al lang weer op haar neus geschoven!” spot Hanok.

„Maar ze ademt echt, zie je dat niet?” zegt Bottie, die toch even moet kijken.

Fientje en Jannie staan ademloos voor het prieeltje.

„Mooi hè Jannie,” zegt Fientje zacht.

„Hé, heet jij ook Jannie?” zegt een meisje naast hen verbaasd. „Ik ook.” De kinderen kijken elkaar een beetje verlegen aan.

„Wij zijn van de school die voor jullie loopt,” zegt het meisje dan. „Waar komen jullie vandaan?”

Fientje vertelt het en het meisje dat ook Jannie heet, vraagt nog veel meer. Maar ze moeten doorlopen, want hun meesters roepen.

Jannie, Tinie en Elly blijven bij de Ambonese meisjes. Die zijn nog wat bedeesd. Fientje durft het best. En als ze bij een kasteel komen, waarvoor een poes op zijn achterpoten staat met laarzen aan, vraagt ze: „Wat is dit voor een sprookje?”

Dan willen Elly, Tinie en Jannie het tegelijk vertellen en de een praat nog vlugger dan de ander.

„O ja,” zeggen de Ambonese meisjes en ze knikken maar een beetje. Maar ze verstaan er de helft niet van. Toch is het gezellig zo met z'n vijfjes.

Bij de jongens gaat dat niet zo gemakkelijk. Noes heeft al lang een paar knullen ontdekt, die op ruzie uit zijn. Al drie keer holden ze langs en botsten daarbij bijna tegen een van hen op.

„Ze doen het expres,” broemt Hanok.

„Ach, laat ze toch doen,” zegt Ateng verveeld. Hij is de oudste en moet maar steeds denken aan wat juf vanochtend nog zei.

„We kunnen best een beetje aan de kant lopen,” vindt Manneke nu ook.

„Wij opzij gaan voor die mispunten?” stuift Noes op.

„Nooit!” En hij gaat breeduit op het wandelpad lopen.

Samen met Hanok verspert hij de weg. Een poos lang gaat het goed. Niemand wil langs. Maar dan horen ze een fluitje en een eindje verderop, vlak voor de vijver van de kikkerkoning, zien ze de meester van de Hollandse school zijn kinderen verzamelen.

Daar komt een hele troep jongens aanhollen. Een paar wringen zich tussen de Amboneesjes door.

Noes staat al klaar om kwaad te worden. Hanok, Bottie, Otje, Oleng, Manneke, ze wachten allemaal op het ogenblik dat ze opzij geduwd zullen worden door de aanstormende vijand, de vuisten gebald . . . en zelfs Ateng voelt dat hij onrustig wordt. Weer komen er een paar jongens aan . . . de voorste, hé, kent hij die?

„Hallo, Martin!”

Het is Flip, het broertje van Berend. Hij staat hijgend stil en remt daardoor de jongens achter hem af.

„Hallo!” zegt Ateng blij verrast. „Zijn jullie hier ook met schoolreis!”

„Ja, jullie ook? Vinden jullie 't leuk?”

„Nou, een beetje flauw dit. Maar we gaan nog verder.”

„Wij ook. Naar het wapenmuseum, naar een film en dan naar de speeltuin.”

„Wij eerst naar de dierentuin en dan ook naar de speeltuin.”

Ze staan te praten alsof ze elkaar al jaren kennen. Oleng is er ook bijgekomen en kijkt stiekem rond of hij vlinderdasje niet ziet. Maar het is net, of er wapenstilstand gesloten is. De Ambonese jongens staan aan de kant van het pad en als de Hollandse meester weer fluit, laten ze de jongens netjes passeren.

„Misschien in de speeltuin, hè!” schreeuwt Flip nog, terwijl hij al wegholt.

Dan klinkt ook het fluitje van meester Saparoea, het hoofd van de Ambonezenschool. Zijn kinderen moeten ook weer verzamelen en instappen. De dierentuin waar ze nu heen gaan, hebben de vierde-klassers al eens ge-

zien, twee jaar geleden. Maar het is toch leuk, er nog eens rond te wandelen en alle dieren nog eens te bekijken. De bontgekleurde papegaaien die zo kunnen krijsen, staan weer aan de ingang, aan weerskanten van het grote brede pad, dat naar de leeuwenkooien leidt. Het is een prachtige dierentuin met kleurige bloemperken en grote vijvers, waar rose vogels in staan en witte of zwarte zwanen in zwemmen.

Naar de tropische plantentuin gaan ze, waar de meester de kinderen de planten wijst, die ook op Ambon groeien: de pisangboom, de chinese roos, een kokospalm en een groepje rijstplanten. De kinderen kijken aandachtig rond en maken hun wollen vestjes los: 't is hier ook zo warm! „Is het op Ambon altijd zo, meester?” vragen er een paar.

„Nee hoor, heel anders. Dit is kunstmatige warmte, door kachels gestookt. Maar in Ambon is het zonne-warmte, heter dan hier maar veel gemakkelijker te verdragen.”

Voor de kooien van de wilde dieren staan de jongens vol ontzag stil. Een tijger loopt met lange, lenige passen onhoorbaar heen en weer. Met zijn ogen half dichtgeknepen kijkt hij om zich heen.

„Wat loert hij gemeen, hè,” zegt Bottie.

„Mijn vader heeft er weleens een geschoten,” vertelt Ateng trots.

„O, mijn vader wel meer, weleens een zwarte,” roept Otje.

„Jij bedoelt natuurlijk een panter. Want tijgers zijn niet zwart, hè meester?”

„Meester, hebt u wel eens een tijger geschoten? . . . Die zwarte zijn gevaarlijk hè meester, want je ziet ze in het donker niet. Alleen hun ogen . . . die gloeien, hu, griezelig. Meester, hebt u wel eens . . .”

De jongens raken zo opgewonden, dat ze allemaal door elkaar roepen en vragen.

Maar meester Sapiroea geeft nauwelijks antwoord. Over de kinderen en de dieren heen dwalen zijn gedachten ver, ver weg. En als Bottie toch over het ijzeren hek gaat hangen, dat nog voor de kooi van deze gevaarlijke dieren staat, is de strenge hand, die hem terugtrekt, niet zo hard als anders.

Bij de apen is het altijd het gezelligst. De kinderen schateren om de gekke capriolen van de beesten. Oleng probeert hen onmiddellijk na te doen door op vier rechte armen en benen te gaan lopen en denkbeeldige vlooiën uit Noes zijn broekspijpen te vangen.

„Toneelstukje voor de klas!” grijnst hij.

„Kijk, Bottie, jij moet dat kleine aapje spelen, dat onder de buik van zijn moeder hangt.”

„Ik kijk wel uit,“ schampert die. „Ga jij maar voor gek staan voor juf!”

De kleintjes zijn niet bij de apen vandaan te slaan. Er is maar één woord, dat hen echt van harte doet meegaan met de anderen die 't al lang bekeken hebben.

„Honger!” roept iemand.

„Eten!” schreeuwt een ander.

Dan klinkt meesters fluitje en dat éne woord: „Restaurant!”

„Jaaaa, limonade, koek en broodjes, patat met mayonaise, ijs en chocolademelk!” brult Noes, die wel eens met de trein gereisd heeft.

„Verse broodjes, koffie!” schettert Oleng er achteraan. Hij is zijn apenspel alweer vergeten en holt als eerste de tuin van het restaurant binnen.

Voor alle kinderen wordt chocolademelk besteld en de plastic boterhammenzakjes komen voor den dag. Van de jongens hebben alleen Ateng en Noes nog een boterham over. De anderen zitten een beetje zielig rond te kijken. Het vasten valt toch niet mee, denkt Manneke zuurzoet.

Juf ziet het. „Moet jij niet eten?” vraagt ze.

„Al op, juf,” antwoordt hij verlegen.

„En jij, Hanok, en Bottie, en Oleng?”

„Ook al op, vanmorgen in de bus.”

Nou, dat is óók wat! Die beweeglijke knapen moeten nu wel rammelen van de honger.

„Wie heeft nog wat eten over?” roept ze over de kauwende kinderen heen.

Niemand natuurlijk . . . Ja, Ekkie en Inie de Lima steken ieder hun reservezak met boterhammen omhoog. Die twee dikkerdjes krijgen ook altijd brood mee naar school, omdat hun moeder bang is dat ze mager zullen worden. De meesters en de juffrouwen geven ook ieder nog wat en zo zitten de vier smulpapen toch gezellig mee te eten. Maar ook de laatste boterham is gauw verdwenen en na een ogenblikje uitrusten wordt het vertreksein gegeven: op naar de speeltuin!

Nu wordt in de bussen niemand meer wagenziek. De kinderen hebben elkaar zoveel te vertellen, dat ze rustig op hun plaats blijven zitten en maar een enkeling naar buiten kijkt. Ze rijden langs een donkere weg met hoge bomen aan weerskanten en bossen. Het is verrukkelijk schoolreisjesweer en de chauffeur van de bus zit zachtjes te zingen. De voorste kinderen horen het, maar ze kennen zijn liedjes niet.

Dan beginnen van de achterbank Noes en Oleng: „Glaasje òp, laat je rij . . . en!” en iedereen brult mee, steeds maar opnieuw hetzelfde versje. Ze laten zich nòg rijden met het glaasje op, als ze uitstappen voor de speeltuin.

„Nu denken ze, dat we allemaal dronken zijn!” zegt Manneke en durft niet meer. Maar de kleintjes joelen er lustig op los en bestormen al zingend de schommels, de klimhekken en de wippen.

De grote jongens hebben iets veel mooiers ontdekt. Achter hoge struiken liggen rails en daarover rijden . . . heel gekke, heel ouderwetse auto's met een hoge kap

en zo'n toeter waar je in knijpen moet. Voor een kwartje mag je met z'n tweeën tien minuten in die rare dingen rijden.

Ateng en Oleng gaan eerst. „Pèp!” zegt de hoorn nijdig, als Oleng in de gummibal knijpt. Ateng gaat deftig achter het stuur zitten. Hij trapt op een pedaaltje en dan rijden ze. Maar hoe hij ook draait aan het stuurwiel, zijn auto moet de rails volgen en kronkelt alle kanten uit, behalve de kant die Ateng op wil.

Oleng zit naast hem te gieren en in de gummibal te knijpen. „Jij zit daar maar voor spek en bonen,” schaterert hij, „ik doe tenminste nog iets!” en met oorverdovend gepèp snort het hoge vehikel weer langs de vriendjes, die zich op de knieën staan te slaan van het lachen.

Ateng draait als een dolle aan het stuur, geeft de peppende Oleng een oorvijs en laat het pedaal los om plagend te stoppen, maar de auto rijdt door en Ateng kijkt zo beduusd, dat er een nieuw lachsalvo van de kijkers losbarst.

Hanok en Bottie zitten in de tweede auto. Bottie moet sturen, maar kan niet bij het pedaal, dat toch bij het begin moet worden ingetrapt. Dan gaat hij maar staan.

„Nee, jò, dat hoort niet in een auto,” zegt Hanok.

„Wacht, ik zal wel op dat pedaal trappen en toeteren.”

Bottie hijst zich weer op z'n bank en gaat triomfantelijk aan het stuur zitten draaien. Zo knorren ze een paar maal rond en juf maakt een foto van ze. 't Gaat zo lekker, dat ze ineens schrikken, als een stem door een luidspreker roept: „Stoppen! Trap op het pedaal!”

„Poing!” zegt Ateng en doet het. De remmen knarsen en na een ogenblik staan ze stil.

Maar Bottie schrikt zo van de stem, dat hij voorover schokt, met zijn voet het pedaal mist en tussen het stuur en de bank rolt. De auto schiet door en . . . botst met een knal tegen de eerste wagen op.

„Jááá!“ schreeuwen Oleng en Ateng verontwaardigd. Maar de autootjes kunnen tegen een stootje.

„Sufferd!“ scheldt Hanok, als de verwonderd kijkende Bottie weer naast z'n bank opduikt. De toeschouwers hangen slap over het hekje van het lachen. Juf maakt nog een foto.

Nu dringen anderen naar de autootjes toe: Noes en Manneke, Meester Saparoea en Otje, juf Timmers en Ekkie de Lima. Sellis, Chris, Willem, Filip, alle jongens van de klas komen eraan en zelfs de meisjes, die zien dat hier wel wat te lachen valt.

Maar als Oleng en Ateng voor de derde keer willen gaan rijden, zegt meneer: „Moeten jullie de rest van de speeltuin niet bekijken? Dan kun je daarna altijd hier nog terugkomen.“

Ja, eigenlijk wel, vinden ze nu ook.

Er zijn nog veel meer leuke dingen: paarden, koeien, olifanten en eenden waar je op kunt zitten en die gaan wippen als je een dubbeltje duwt in de gleuf op hun kop. Een draaimolen, die je zelf aan de gang moet krijgen. Een grote schuit, die heen en weer gaat. Een draaischijf, waar je nooit op kunt blijven zitten ook al doe je nog zo je best . . .

En dan natuurlijk de bots-autootjes! Meester en juf betalen voor alle vierde klassers een rondje. De meesten snappen onmiddellijk hoe zo'n autootje werkt, en zeilen handig tussen de anderen door. Nu moet er wel zelf gestuurd worden en hoe! Maar voor Willem en Chris wordt het een schok-rit. Ze zitten een beetje slaperig voor zich uit te kijken, ieder aan een kant van het stuur trekkend, soms vergetend op het pedaal te trappen, wat nu wel nodig is en sloom grinnikend als ze weer eens aangereden worden.

„Knots!“ daar vliegen Bottie en Oleng tegen hen aan. „Knats!“ van achter zitten Manneke en Noes tegen hen op.

„Kallempjes aan!” zegt Willem onverstoorbaar. „Chris, als jij nou alleen stuurt, zal ik op het pedaal trappen.” Maar Chris trapt op Willems tenen en dan komt er van de kassa iemand om hen te helpen.

„Zó moet je het doen,” zegt de vriendelijke jongeman, die achterop hun autootje gaat staan. Hij buigt zich over hen heen en draait aan het stuur.

„Trappen nou!” zegt hij en de beide jongens duwen met elkaars voeten het pedaal naar beneden. Nu schieten ze vooruit. De meneer draait en keert behendig hun autootje tussen de andere door. Zo gaat het fijn. Chris knikt Willem eens toe, die lacht stralend terug en samen zakken ze onderuit op hun bankjes.

„Nu jullie weer,” zegt de meneer dan en wipt weg.

„Knots!” daar zitten ze weer boven op Selles en Noes.

„Kaffers!” schelden die. Maar de kaffers zijn alweer half ingedut en glijden sloom over de gladde vloer. Iedereen gaat nu voor hen opzij.

Als Ateng voor de tweede keer de botsautootjes wil betalen, ziet hij nieuwe bussen stoppen voor de speeltuin. Hij kijkt even en herkent dan een paar van de naar buiten tuimelende jongens. De school van Flip. Straks maar even naar hem toe. Nu eerst rijden! Vlug betaalt hij en zoekt nummer 16, waar hij daarnet ook mee reed.

„Kom!” wenkt hij naar Oleng, maar die heeft zelf nummer 33 al gekozen. Ze rijden tot hun laatste cent op is. De andere dingen zijn gelukkig gratis. En er is nog zoveel . . .

„Ajo, de draaischijf!” roept Oleng en springt pardoes op het rondvliegende rad. Prompt valt hij, probeert zich vast te grijpen, maar schuift naar de kant en wordt er weer afgeslingerd.

Van de draaischijf naar de glijbaan, de schuit, de draaimolen, de lachspiegels . . . Tot ze opeens geschreeuw horen. Achter hen in de bosjes. Onmiddellijk denkt Ateng aan wat juf gezegd heeft. „Kom mee,” zegt hij

tegen Oleng. Samen gaan ze kijken en zien dan . . . Vlinderdasje met een groepje Hollandse jongens tegenover Noes en Hanok.

Zo gauw deze hun vrienden zien, springen ze op de troep Hollanders in en gaan links en rechts stompen uitdelen.

Oleng zit er ook al tussen en krijgt het met drie tegelijk aan de stok. En voordat hij het weet, rammeit Ateng er ook met zijn vuisten op los.

„Ze hebben ons beledigd!” brult Noes in zijn eigen taal, „en dat zullen we ze afleren!”

„Knoflookpitten . . . kaaskoppen! Zwarte nikkers . . . witte varkens!” Het is een geschreeuw van belang. Er komen hoe langer hoe meer jongens bij en ieder gaat zijn eigen partij helpen. Langzaam verplaatst het gevecht zich. De hele kluit kinderen komt achter de bosjes vandaan, duwend, stompnd, schoppnd en rakend wat er in de buurt maar te raken valt.

„Hé, laat dat!” schreeuwt ineens een schelle stem. „Laat dat, niet vechten!”

Maar niemand luistert.

„Láát dat!” klinkt de stem nu dichterbij. „Ophouden! Pas op, de meester!”

Daarvan schrikken de meesten. Maar een paar Ambonese jongens horen niks. Noes schopt verwoed door, Oleng deelt nog een paar stompen uit en Ateng duwt met alle macht de jongen van zich af die op hem toe komt lopen . . .

„Aáááuu!”

Een bons, een schreeuw . . . een geloop en getrek . . . Dan staan alle jongens verschrikt overeind, hijgend. Meester Saparoea en de andere meester staan naast hen en in het midden, weggetrokken van de schommelende schuit waar hij tegenaan viel ligt . . . Flip. Hij is bewusteloos. Uit een grote wond aan zijn hoofd stroomt bloed. Een juf van de andere school knielt bij hem neer

en de meester holt weg. De jongens zijn doodstil. Allen staren ze met grote schrikogen naar Flip.

Meester Saproea kijkt streng de kring rond. Niemand durft weg te sluipen. Een paar Hollandse jongens willen naar Flip toekomen, maar juf wijst hen terug. Om hen heen staan nu bijna alle mensen van de speeltuin. Een paar meisjes beginnen te huilen.

Dan komt de meester terug en gaat zacht staan praten met meneer Saproea.

„Wie is begonnen?” vraagt hij dan streng.

„Zij meester, zij!” klinken een paar benepen stemmen. Noes en Hanok komen naar voren. Hanok heeft verlegen een hand voor zijn ogen, maar Noes kijkt de meester met fonkelende ogen aan.

„Wij laten ons niet beledigen!” zegt hij hard, maar slaat dan ook zijn ogen neer voor de blik van meneer Saproea. Juf Timmers is er ook bij gekomen met een verbandtrommel en nu wordt op Flips hoofd een grote natte lap gelegd met een prop bloedstelpende watten. De jongen ligt nog steeds bewegingloos. Zijn vrienden staan op een afstandje angstig toe te kijken.

„Ta-toe, ta-toe!” Daar is de ambulance-auto. Piepend draait hij het speeltuinterrein op en twee verplegers springen eruit met een brancard en nog een verbandtrommel. De dokter komt naast de bestuurder vandaan en loopt vlug naar de plaats van het ongeluk. Onder doodse stilte bekijkt hij Flip en de wond. Dan mompelt hij wat tegen de verplegers. Die schuiven Flip voorzichtig op de brancard en dragen hem hun auto in.

De meesters en juffrouwen blijven nog even staan praten. De kleintjes gaan weer terug naar hun schommels, maar de groteren lopen langzaam naar de kant, waar ze op stoelen of zomaar op de grond gaan zitten. Het plezier is eraf. Aan de ene kant zitten de Amboezen, aan de andere kant de Hollanders en ze kijken lang niet vriendelijk naar elkaar.

Zelfs Fientje en Jannie, die die morgen vriendschap hebben gesloten met drie meisjes, durven nu niet naar hen toe te gaan. Het is immers een van hun jongens, die Flip tegen de schuit heeft geduwd.

„En hij had niet eens gevochten,” zegt Elly zachtjes tegen Tinie en Jannie.

Maar de jongen, die zich het ellendigst voelt, zit er niet meer bij. Ateng is het wandelpark ingehold, dat achter de speeltuin ligt. Hij weet met zichzelf geen raad. Zonder het te willen is hij toch gaan vechten . . . en hij is het geweest, die in zijn woede Flip onder de schuit duwde. Flip, het broertje van Berend, van die aardige familie waar hij toen zo'n gezellige middag heeft doorgebracht. Als Flip nu eens doodgaat? Dan is dat zijn schuld. Dat zullen ze hem nooit vergeven. Die leuke vriendschap is nu voorgoed onmogelijk geworden.

Ateng loopt door, met gebogen hoofd, vuisten in de zakken. Hij ziet niets van de mooie bloemen, de brede sloot met de zwanen, die het park afsluit, de keurig aangelegde paden en de bloeiende struiken. Pas als hij gezemoes hoort, merkt hij dat hij weer terug is bij de ingang van de speeltuin.

Juist dan klinkt het verzamelfluitje van de meester: instappen!

Als laatste sloft Ateng de speeltuin uit. Naast hem lopen Oleng en Noes luidruchtig te praten, maar hij hoort niet eens waar ze het over hebben. Zwijgend stapt hij in de bus.

Hanok kijkt naar hem en zegt minachtend: „Pieker jij nou nog over dat joch? 't Was toch hun eigen schuld?” Ateng draait zijn hoofd naar hem toe. „Eigen schuld?” vraagt hij schor. „En wij dan, Hanok?”

„Kletskoek!” komt Otje er nu ook tussen. „Als ze ons willen uitschelden, moeten ze maar weten wat er van komt. Dan houden ze misschien eindelijk ook eens een keer op.”

De meesters staan nog met elkaar te praten. De Hollandse meester loopt nog mee tot aan de bus en dan nemen meneer Sapiroea en hij hartelijk afscheid. Onderweg wordt er niet veel meer gezegd. En zo luidruchtig als de kinderen die morgen zijn weggegaan, zo rustig komen ze terug in het kamp.

11 De spekkoeke

Na een week praten de vierdeklassers niet meer over het schoolreisje. Meneer Sapiroea is flink kwaad op hen geweest en vooral Hanok, Noes en Ateng hebben er van langs gehad.

Ateng wil het woord schoolreis niet meer horen. Als juf de foto's laat zien en alle kinderen naar voren dringen om ze goed te kunnen bekijken, blijft hij in de bank zitten. En voor het opstel dat ze erover maken moeten, krijgt hij maar een mager zesje, terwijl hij anders dikke achten in de wacht sleept voor opstellen.

Gelukkig was het met Flip niet zo erg geweest als het eruit zag, wist meester te vertellen: een hersenschudding, tien dagen plat op bed en een hoofdwond die genaaid moest worden.

„Toch nog geluk gehad,“ had Oleng gemompeld.

Nu is het veertien dagen later, zaterdagmiddag. De jongens zijn aan het voetballen tussen barak honderdveertien en de kleuterschool, vlakbij de ingang van het kamp. Ateng verdedigt een doel tussen twee jassen. Hij is steengoed, en dat zeggen niet alleen zijn vriendjes. Voorovergebogen, links en rechts loerend, houdt hij zelfs de scherpst ingeschoten hoekschoep. Nog is August uit de zesde hem de baas, maar die gaat straks van school

af en dan is niemand beter geschikt om hem op te volgen in het schoolelftal dan Ateng.

Een beetje achteraf dribbelen Bottie, Filip en de andere „kleintjes” over het veld. Ze krijsen meer dan dat ze voetballen en ze proberen na te doen, wat ze van de spelers op de televisie gezien hebben. Als ze per ongeluk de bal heel ver weg hebben geschopt, sturen ze er een paar jongere broertjes achteraan, die juichend op hun korte beentjes wegdraven.

„Hèhè, even rusten!” zucht Filip. Hij zakt op het gras neer en Bottie laat zich tegen hem aanrollen. Ze zien de groteren bezig.

„Ateng heeft er nog geeneen doorgelaten vanmiddag hè,” scheidt Bottie op.

„Ik weet niet . . . ik heb niet steeds gekeken.”

„Nou, kijk dan, August schiet zelf, en daar zijn er nog meer van het schoolelftal, die naar zijn doel schoppen.”

Bottie tuurt vol trots naar zijn vriend.

Er staan ook mensen aan de kant te kijken, mannen, grote jongens van de scholen uit de stad.

„Hé, daar staan ook blanda's ¹⁾,” wijst Filip.

„Ja, jongens.” Bottie kijkt ook even. Hij staat er voor op.

„Die éne, dat is Berend,” zegt hij dan zachtjes.

„Berend?”

„Ja, die kwam vroeger wel eens bij Ateng. Maar hij zal nou wel boos zijn, omdat Ateng zijn broertje onder die schommelschuit geduwd heeft.”

„O ja? Maar wat komt hij dan hier nog doen?”

Ateng merkt niets. Als een harlekijn springt hij in zijn doel heen en weer en knalt de ballen er even hard weer uit als hij ze erin geschoten krijgt. Hij heeft er nog niet een gemist. Met een vuile hand veegt hij zijn haren achterover en het zweet van zijn gezicht. Zijn laatste trap was een geweldige dreun het veld in. Nu kan hij

---

¹⁾ blanda = Hollander

even bijkomen. Hij haalt diep adem en rolt met zijn schouders. En dan voelt hij het . . . Ja, wat precies, kan hij niet zeggen. Iets schuift tussen de voetbal en hemzelf. En als hij denkt dat het ding nog mijlen verweg is, schiet het plotseling rakelings langs zijn benen . . . in het doel!

Gejuich . . . „Hoera!! Eindelijk, de eerste!” Omstanders hebben de bal al opgehaald en Ateng glimlacht verlegen als de grote jongens naar hem toekomen en zeggen dat hij zich fantastisch gehouden heeft.

„Maar nu moet je even rusten, jò,” doet August vaderlijk. „Je hebt bijna aan één stuk door ballen gevangen en dat is verhipt vermoeiend. Ik zal 't wel een poosje overnemen.”

Ateng sloft naar de kant. Daar ziet hij Bottie naar hem wenken. Maar op hetzelfde ogenblik hoort hij zijn naam schreeuwen. Een warm rood stijgt naar zijn hoofd. Berend staat daar en hij roept hem. Uitgerekend Berend! Hij gaat er niet heen. Hij heeft geen zin in een gevecht, nu niet . . .

„Ik zag hem daarnet al,” zegt Bottie.

Maar Berend gooit z'n fiets neer en komt naar hen toe als hij ziet dat Ateng niet van zijn plaats komt.

„Man, wat was jij goed!” roept hij vrolijk bewonderend.

„Onze schoolkeeper kan daar nog wat van leren en dat is toch heus niet de eerste de beste.”

„Kijk, dat is onze schoolkeeper,” zegt Bottie, wijzend op August.

Ateng kijkt naar de grond en zegt niets.

„Jullie hebben goeie spelers . . . en een fijn veld om te trainen. Kijk daar die linksbuiten . . . zag je dat schot? Meesterlijk! Jongen, wat . . .” Ineens houdt Berend op. Ateng heeft nog steeds niets gezegd. Hij staat maar in de verte te staren alsof hij niet luistert. „Is er wat?” vraagt hij dan, een beetje verwonderd.

Maar Ateng zwijgt.

„Je broertje,” flapt Bottie eruit.

„O, onze Flip! Die is al bijna weer beter, hoor. Maar daar kon jij toch niets aan doen? Heb je 't gevecht gezien? Heb je gezien wat er gebeurd is en wie Flip tegen die schuit heeft geduwd?”

Alle bloed is uit Atengs gezicht weggetrokken. In een flits bedenkt hij, dat Flip thuis niets verteld heeft, in ieder geval zijn naam niet genoemd heeft . . .

Grauwbleek is hij, als hij Berend recht in de ogen kijkt en schor zegt: „Ik . . . ik heb het gedaan.”

„Jij?” hij ziet Berends ogen vlammen, zijn vuisten zich ballen.

„Wat gemeen!” hijgt de jongen. „Wat intens gemeen, hij heeft je nooit iets gedaan . . .”

„Hier, geef me er een pak slaag voor,” zegt Ateng dof. Hij draait zich om en trekt zijn rug een beetje krom, als om de slagen op te vangen.

„Ja, dat zal ik! Hier jij!” Woedend trekt Berend hem aan zijn kraag naar zich toe. „Ik zal je leren . . .”

Ateng verweert zich niet. De eerste stompen doen hem niet al te veel pijn, hoewel Berend een half hoofd groter is en stevige knuisten heeft.

Maar dan komen andere jongens dichterbij: een hele drom Ambonezen en de twee vrienden van Berend, die stomverbaasd toekijken hoe die Ambonese jongen zich een bloedneus laat slaan zonder zelf een vinger uit te steken.

„Stòp!” krijst Augus en springt tussen hen in.

Maar Berend is zelf al opgehouden. Hij voelt zich voor aap staan nu zijn tegenstander zich niet verdedigt. Zijn kwaadheid zakt weg als regen in een zandhoop.

„Waarom vecht je niet terug?” vraagt hij nog hijgend.

„Ik heb geen lol,” zegt Ateng, een zakdoek tegen zijn geschramde neus aanduwend. Hij voelt zich al een beetje opgelucht. Zo lang heeft hij met dat schuldgevoel rondgelopen, dat hij nog best een paar klappen wil in-

casseren om het helemaal kwijt te raken. Toch doet z'n gezicht pijn.

En Berend snapt er helemaal niets meer van. „Je vecht ook niet voor je lol!” snauwt hij nijdig. „Maar omdat je kwaad bent. Mijn broertje kun je wel aan, hè!”

„Jou ook wel,” Ateng voelt een wonderlijke rust over zich heen komen.

„Nou vecht dan, wees dan sportief!”

„Nee . . .”

Intussen heeft Oleng de andere jongens fluisterend verteld wat er aan de hand is en waarom Ateng niet terugslaat.

Berend weet niet meer of hij opnieuw zal beginnen of ophouden. De gedachten tolleren door zijn hoofd. Juist deze jongen waarmee ze vriendschap hadden gesloten, duwde zijn broertje tegen die schuit. Waarom toch? Flip zelf had zijn naam niet genoemd, misschien heeft hij hem ook niet herkend. En juist deze jongen vertelt hem treiterig zijn eigen rotstreek, maar verdedigt zich niet als Berend hem op zijn falie slaat.

Zo staan ze besluiteloos tegenover elkaar.

„Kom?” wenkt Anne, een van Berends vrienden.

En Berend denkt: zal ik die Ambonezen ooit begrijpen?

„Waarom duwde je Flip dan tegen die schuit?” vraagt hij bitter aan Ateng.

„Ik . . . ik zag het niet, ze vochten allemaal, omdat dat vlinderdasje Noes en Hanok uitschold,” zegt de jongen stotterend.

„O, die Gijs bedoel je. Maar waarom schopte je dan die geen gat in z'n kop inplaats van mijn broer?”

Nu komt Augustus naar voren.

„Als wij goed kwaad zijn, weten we niet meer wat we doen,” zegt hij voor Ateng. „En als je wilt weten, waarom hij zich niet verdedigt, dan is dat, omdat hij vindt dat hij een aframmeling verdiend heeft.”

„O.” Meer zegt Berend niet. Hij is zo beduusd, dat hij

zich in het gras laat vallen en met open mond naar Ateng kijkt.

„Is dat zo?” vraagt hij dan eindelijk.

Ateng knikt en gaat dan een eindje bij Berend vandaan zitten. Zwijgend.

Een paar jongens trappen alweer tegen de bal. De spanning is voorbij, hebben ze wel begrepen.

Zo zitten ze een poos ieder een eigen kant op te kijken. Berends vrienden hebben al een paar keer met hun fietsbellen gerinkeld om hem te roepen.

Op het veld schreeuwen de voetballers, dat er maar eens een betere keeper in het doel moet komen nu Augustus naar huis is gegaan.

„Laten we weer vrienden zijn,” zegt Berend zacht. De jongens kijken elkaar aan, even strak, als om te onderzoeken of ze allebei wel willen. Goed, zeggen ze tegen elkaar, zonder woorden, maar met een nieuwe glans van vriendschap in hun ogen.

Ateng gaat weer spelen en Berend wenkt zijn ongeduldige vrienden, dat ze maar naar huis moeten gaan als ze dat willen. Hijzelf blijft zitten. En als Ateng moe en doorgezweet naar huis gaat, gaat hij mee.

In de barak hangt een verrukkelijke zoet-kruidige geur van gebak. Leuke donkere kindertjes spelen voor de deur. Ze praten Maleis en Berend kan er maar een paar woorden van verstaan.

Ateng glipt naar binnen en komt even later terug met een rond, plat pak in vetvrij papier.

„Hier,” zegt hij verlegen, „voor je ouders en jou, en . . . Flip.”

Een of ander baksel, Berend ruikt het.

„Lekker,” zegt hij glunderend, „maar dat hoeft toch niet?”

„Ja, dat weet ik wel, maar ik doe het toch maar,” doet Ateng onnozel. „Het is spekkoek. Heb je die wel eens gegeten?”

„Misschien heel vroeger, maar dat herinner ik me niet meer. Maar het zal wel een bijzondere lekkernij zijn, want vader heeft het er altijd over, als hij van vroeger vertelt. Wat zal hij er blij mee zijn! Bedankt hoor!” Als Berend wegrijdt, staat Ateng hen nog lang na te kijken, af en toe zwaaiend.

Dan komt Oleng nog even langshollen. Hij ruikt naar zeep want hij heeft pas gebaad.

„Spekkoekdag morgen, hè,” gniffelt hij, zijn lippen aflikkend.

„Dacht je dat?” vraagt Ateng droog.

„Ja natuurlijk. Jij bent morgen toch jarig?”

„Ja, en wat dan nog?”

„Eten jullie dan geen spekkoek?”

„Mmm . . . misschien.”

„Ach man, hou jezelf voor de gek! Een verjaardag zonder spekkoek is toch geen verjaardag?”

„Ja, maar weet jij wat een heksentoer het is om zo'n koek te bakken?”

„Ja, dat weet ik. Je moeder heeft er een hele dag werk aan. Maar . . .” Dan ziet hij Atengs ogen de verte inwijzen, waar juist het laatste stipje van Berend om de bocht verdwijnt. En dan kijkt hij zijn vriend aan en grijnst, zoals alleen Oleng kan grijnzen. Ik snap er alles van, zegt zijn olijke toet. Misschien wordt het een verjaardag zonder spekkoek. Maar de vriendschap is gered. En dat is óók wat waard!